

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Reforma Općeg suda Europske unije – analiza, posljedice i perspektive

Magistarski rad

Autor: Mladen Miloš

Mentorica: prof. dr. sc. Tamara Čapeta

Zagreb, listopad 2019.

Izjava o izvornosti

Ja, Mladen Miloš, izjavljujem da je moj magistarski rad „Reforma Općeg suda Europske unije – analiza, posljedice i perspektive“ izvorni rezultat mojeg rada te da se u njegovoj izradi nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Sadržaj

Uvod.....	4
Put do prihvaćanja reforme – 57 mjeseci za 56 sudaca.....	5
Prijedlog iz 2011. – dvanaest novih sudaca Općeg suda.....	5
Kompromis iz 2013. – devet dodatnih sudaca.....	9
Konačni prijedlog iz 2014. – udvostručavanje broja sudaca i ukidanje Službeničkog suda	10
Javna kritika reforme – sindikati, mediji, Opći sud, pravni stručnjaci.....	16
Sindikati: „Više osoblja, a ne više sudaca!“	16
Opći sud: „Jučerašnje rješenje za jučerašnje probleme“	18
Pravna teorija: „Proceduralne pogreške dovode u pitanje legitimnost reforme“.....	19
Statistički prikaz rada Općeg suda – „Ako laže koza, ne laže rog“	24
Broj novih, zaključenih i neriješenih predmeta	25
Trajanje postupka	28
Odluke kao predmet žalbe – „kvaliteta presuda“	31
Moguća rješenja – Što i kako dalje?.....	32
Od tročlanih prema peteročlanim vijećima.....	33
Specijalizacija vijeća – stručniji suci za kvalitetnije odluke.....	36
Odlučivanje u prethodnim postupcima – može li se pitanjima nacionalnih sudova baviti itko osim Suda?.....	40
Zaključak.....	44
Literatura.....	46
Knjige i članci	46
Zakonodavni tekstovi, dokumenti institucija.....	47

Uvod

Cilj je ovoga rada ocjena nedavno dovršene reforme Općeg suda Europske unije. U tu svrhu u radu ću dati detaljan prikaz reforme Općeg suda provedene od 2011. do 2015. godine i reakcija javnosti i stručnjaka na nju te prikaz statističkih pokazatelja Općeg suda. Konačno, predstaviti ću neke perspektive koje se otvaraju reformom i moguće odgovore na izazove koji su njome postavljeni.

Reforma Općeg suda Europske unije, jedne od danas dviju sastavnica Suda EU-a kao institucije¹, koja je provedena od 2011. do 2015. godine, dubinski je i strukturno promijenila to pravosudno tijelo te će imati dalekosežne posljedice ne samo na njegovo djelovanje nego i na cjelokupan pravosudni sustav Unije, pa i na samu bit europskoga pravnog poretka. Usto, njezine posljedice osjetit će i Sud, druga sastavnica institucije, kao i nacionalni sudovi država članica, čiji je zadatak neposredna primjena europskoga prava.

Nakon udvostručavanja broja svojih članova, čime je postao najveći međunarodni sud na svijetu, a što je samo jedna od posljedica reforme, Opći sud morat će se suočiti s izazovima na koje ni on sam, kao ni Sud ni pravna teorija i praksa, do sada nije imao prilike dati odgovore. Reforma Općeg suda – koja se u osnovi sastoji od udvostručavanja broja njegovih članova, na dva po državi članici, i ukidanja Službeničkog suda – otvorila je mnoga pravna pitanja, dvojbe i mogućnosti na koje se sada pokušava odgovoriti kako bi se povećala njegova učinkovitost, što je bio i temeljni motiv reforme.

Reformu Općeg suda njezin predlagatelj od samog početka nije zamišljao tako kako je provedena, kao sistemsku reformu, premda ona to nesumnjivo jest. Suočen s razvojem europskog pravnog sustava i velikim povećanjem broja predmeta, Sud je namjeravao

---

¹ Terminološku zabunu koja bi mogla nastati zbog samih naziva sudova u ovom ću radu riješiti tako da ću europsku instituciju koju čine dva suda nazivati Sud EU-a (ili samo Sud; fra. *Cour de justice de l'Union européenne*; eng. *Court of Justice of the European Union*), a njegove sastavnice Opći sud (fra. *Tribunal*, eng. *General Court*), Sud (fra. *Cour de justice* ili samo *Cour*; eng. *Court of Justice* ili samo *Court*) te Službenički sud (fra. *Tribunal de la fonction publique*; eng. *Civil Service Tribunal*).

uvesti tehničke izmjene kako bi povećao učinkovitost i brzinu rješavanja predmeta, no reforma se na kraju, ponajprije zaslugom država članica, pretvorila u nešto što bi se moglo nazvati promjenom ustavnog poretka Unije, i to bez ikakve procjene mogućih posljedica. Umjesto da se primijenio upravljački i organizacijski pristup i da su se prije svega razmotrile neke druge mjere za povećanje produktivnosti, popustilo se pritiscima i stvoren je „megasud“, a na pitanja je li on bio potreban i koja rješenja primijeniti sad kad je stvoren pokušat ću odgovoriti u ovome radu.

Na njegovu početku detaljno ću prikazati dugotrajni postupak koji je doveo do usvajanja reforme – od prijedloga Suda u ožujku 2011. do donošenja Uredbe (EU, Euratom) 2015/2422 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2015. o izmjeni Protokola br. 3 o Statutu Suda Europske unije. U dijelu koji slijedi osvrnut ću se na velik dio primjedbi i prigovora koji je iznesen tijekom i nakon donošenja reforme – od pravne teorije, preko medija, sindikata i zaposlenika, do otpora i protivljenja samog Općeg suda. Nakon toga na statističkim podacima koje objavljuje Sud EU-a pokušat ću argumentirati svrsishodnost reforme – je li doista bila potrebna, je li zaostatak Općeg suda stvarno bio toliki koliki se predstavljao, kakve su statističke posljedice reforme u prvih nekoliko godina, od početka njezine primjene, te postoje li trendovi koji bi u budućnosti mogli opravdati njezino provođenje. Za kraj ovoga rada detaljno ću predstaviti mogućnosti koje se otvaraju reformom – kako ih iznose sama sudska tijela i pravna teorija – kako bi se na najbolji način iskoristile njezine prednosti (i možda umanjili ili prikrili njezini nedostaci).

Put do prihvaćanja reforme – 57 mjeseci za 56 sudaca

Prijedlog iz 2011. – dvanaest novih sudaca Općeg suda

Donošenje Uredbe 2015/2422, proces koji će trajati punih 57 mjeseci, počelo je 28. ožujka 2011., kada je Sud podnio Vijeću i Parlamentu nacrt izmjena i dopuna svojeg Statuta². Cilj tih amandmana bio je pojednostavnjenje postupka i prilagodba Poslovnika

---

² Predsjednik Suda EU-a, Nacrt izmjena i dopuna Statuta Suda Europske unije i Priloga I. Statutu, priložen pismu predsjedniku Europskog parlamenta i predsjedniku Vijeća EU-a, 28. ožujka 2011., Interinstitutional file: 2011/0901 (COD), dostupan na: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?!=EN&f=ST%2017657%202011%20INIT>

kako bi se povećala učinkovitost i skratilo trajanje postupaka. Jedan od tih prijedloga uključivao je i povećanje broja članova Općeg suda za dodatnih 12 sudaca.

U obrazloženju tog prijedloga³ navedeni su njegovi razlozi. Već se godinama broj predmeta u postupku pred Općim sudom povećavao (od 398 u 2000. do 636 u 2010.⁴). To je stvorilo stalan porast broja neriješenih predmeta (od 786 u 2000. do 1300 u 2010., a Sud je pretpostavio da bi do 2015. taj broj mogao narasti na 1600⁵) te je dovelo do produljenja trajanja postupaka, osobito u određenim područjima koja su zahtijevala uzimanje u obzir znatne količine činjeničnih informacija. Takav je razvoj doveo u pitanje pravo stranaka na suđenje u razumnom roku i na djelotvoran pravni lijek, zajamčeno člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima i člankom 6. stavkom 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Zbog tih razloga povećao se i broj tužbi za naknadu štete zbog prekomjernog trajanja postupaka⁶. Povećanje radnog opterećenja Općeg suda povezano je s prijenosom na taj sud nadležnosti za određene vrste tužbi, velikim širenjem Unije u razdoblju od 2004. do 2007., povećanjem broja i raznovrsnošću zakonodavnih i regulatornih akata institucija, tijela, ureda i agencija EU-a te velikim povećanjem broja predmeta s područja intelektualnog vlasništva. Smatralo se da će se broj predmeta u budućnosti samo povećavati.

Prema obrazloženju prijedloga, Opći sud već je primijenio neke mjere, ali, i uz pomoć Službeničkog suda, nije mogao smanjiti opterećenje i broj zaostalih predmeta. Kao rješenje problema, predložena je jedna od mogućnosti koje nude Osnivački ugovori: ili osnivanje novog specijaliziranog suda za područje intelektualnog vlasništva (na temelju članka 257. UFEU-a⁷) ili povećanje broja sudaca Općeg suda (na temelju članka 19. UEU-

---

³ Dokument Vijeća 8787/11, dostupan na: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8787-2011-INIT/en/pdf>

⁴ Predsjednik Suda EU-a, Nacr izmjena i dopuna Statuta Suda Europske unije i Priloga I. Statutu, str. 5.

⁵ Za stvarni porast broja predmeta vidjeti statistiku u nastavku ovog rada.

⁶ Primjerice, u priopćenju za medije Suda br. 44/2015 od 28. travnja 2015. (<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-04/cp150044hr.pdf>) navodi se da je samo u jednoj godini Općem sudu podneseno pet tužbi za naknadu štete, u okviru kojih ukupni zahtijevani iznos naknade štete i kamata iznosi 26,8 milijuna eura.

⁷ „Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, mogu osnivati specijalizirane sudove koji se pridružuju Općem sudu radi provođenja postupka i odlučivanja u prvom stupnju u određenim vrstama predmeta ili postupaka koji se odnose na posebna područja. Europski parlament i Vijeće odlučuju uredbama ili na prijedlog Komisije nakon savjetovanja sa Sudom ili na zahtjev Suda nakon savjetovanja s Komisijom.“ (čl. 257. st. 1. UFEU-a)

a i članka 254. UFEU-a⁸). To potonje rješenje Sud je smatrao prihvatljivim, ponajprije zbog razloga učinkovitosti, hitnosti, prilagodljivosti i dosljednosti prava Unije. Sud je smatrao da bi s 12 novih sudaca Opći sud uspio riješiti zaostale predmete te olakšao svoju reorganizaciju davanjem prednosti složenim predmetima i mogućim uvođenjem specijaliziranih vijeća.

Mjesec dana nakon predstavljanja prijedloga, na zahtjev Vijeća, Sud je predstavio i njegove financijske posljedice na proračun Unije – trošak 12 novih sudaca Općeg suda procijenjen je na 13,6 milijuna eura godišnje.

U pismu od 7. srpnja 2011.⁹ Sud je podnio dodatne informacije o svojem prijedlogu povećanja broja sudaca Općeg suda, kao odgovor na pitanja i zabrinutost nekih država članica (ponajprije kad je riječ o financijskom aspektu proširenja). Naglašeno je da osnivanje specijaliziranog suda za intelektualno vlasništvo ne bi ubrzalo postupke jer su ostali predmeti (primjerice, tržišno natjecanje, državne pomoći ili mjere ograničavanja) složeniji i dugotrajniji. Čak i nakon osnivanja specijaliziranog suda, tvrdili su, pred Općim sudom ostalo bi više od tisuću predmeta, a i njegovo osnivanje ne bi bilo jeftinije od povećanja broja sudaca. Sud je također ponovno naglasio veliku fleksibilnost i mogućnost brze implementacije predloženog rješenja. Ukratko, Sud je u tom pismu Vijeću iz srpnja 2011. tvrdio da bi osnivanje specijaliziranog suda za predmete intelektualnog vlasništva bilo neučinkovito jer bi složeniji predmeti kroz žalbeni postupak i dalje završavali na Općem sudu, a i hitnost situacije zahtijevala je drukčije mjere – odnosno povećanje broja sudaca.

Komisija je donijela svoje mišljenje 30. rujna 2011.¹⁰ i u njemu je u cijelosti poduprla prijedlog Suda o povećanju broja sudaca, smatrajući da bi osnivanje novog

---

⁸ „Opći sud uključuje najmanje jednog suca po državi članici.“ (čl. 19. st. 2. druga rečenica UFEU-a); „Broj sudaca Općeg suda određuje se u Statutu Suda Europske unije.“ (čl. 254. st. 1. prva rečenica UFEU-a)

⁹ Predsjednik Suda EU-a, Draft amendments to the Statute of the Court of Justice of the European Union, Further information concerning the proposal to increase the number of Judges of the General Court, priložen pismu predsjedniku Vijeća EU-a, 7. srpnja 2011., Interinstitutional File: 2011/0901 (COD), dostupan na: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?!=EN&f=ST%2012719%202011%20INIT>

¹⁰ Commission opinion on the requests for the amendment of the Statute of the Court of Justice of the European Union, presented by the Court, COM (2011) 596 *final*

specijaliziranog suda jednostavno oduzelo previše vremena, kojeg Opći sud nema. Komisija je smatrala i da je nužno dodati nove amandmane Statutu kako bi se osigurala specijalizacija sudskih vijeća (barem dvaju)¹¹. Ovaj trenutak u zakonodavnoj proceduri F. Dehousse¹² vidi kao početak prakse koja će se provoditi sve do kraja zakonodavnog postupka – a to je da se prijedlog koji ima dalekosežne organizacijske, financijske i upravljačke posljedice prihvaća bez ikakve analize i stručnih konzultacija (za početak, s predmetnim sudom). Taj prijedlog o specijalizaciji vijeća bivši sudac Općeg suda Anthony Collins duhovito naziva „Komisijinim zecom iz šešira, bez savjetovanja sa zainteresiranim stranama i bez provođenja procjene utjecaja“¹³, premda također uz ogradu da je ipak riječ o jednom od najvažnijih „klijenata“ Općeg suda i da on odlučuje o zakonitosti Komisijinih odluka. U svojem mišljenju Komisija je također naglasila potrebu utvrđivanja načina imenovanja novih sudaca te istaknula temeljne ciljeve koje treba imati na umu: osiguranje imenovanja najprikladnijih i najkvalificiranijih kandidata, zahtjev stabilnosti i zahtjev ravnopravne zastupljenosti.

Odbor za pravne poslove Europskog parlamenta također je podržao prijedlog Suda – 5. ožujka 2013. izvjestiteljica Alexandra Thein predstavila je nacrt izvješća¹⁴ u kojem je zaključeno da bi se Opći sud trebao sastojati od po jednog suca iz svake države članice, uz dodatnih 12 sudaca, imenovanih neovisno o državljanstvu i isključivo na temelju stručnosti i profesionalnosti, s time da ni iz jedne države članice ne bi smjelo biti više od dvoje sudaca. Kad je riječ o financijskim aspektima proširenja, Odbor je smatrao, bez obzira na stajališta država članica, da je povećanje za 12 sudaca prikladno s obzirom

---

¹¹ Više o provedbi specijalizacije vijeća Općeg suda u nastavku ovoga rada.

¹² Dehousse, Franklin, „The Reform of the EU Courts (II) – Abandoning the Management Approach by Doubling the General Court“, Egmont Paper 83, Egmont, ožujak 2016., str. 17.: „Here one can observe the beginning of a practice that would, alas, be pursued throughout this legislative process. A proposal emerges out of the blue, with important constitutional and managerial impacts and vital consequences for the appointment of judges and personnel. It is strongly supported by people who have no direct experience in the matter, without the benefit of any external consultation, beginning with the court in question, and without conducting any impact assessment (although one might have thought the Commission would know better in that domain). The Commission has relentlessly tried to micromanage some aspects of the General Court’s organisation. Since the Commission is also by far the most frequent defendant in cases before the General Court, the content of its legislative positions in this domain requires very close analysis.“

¹³ Collins, Anthony Michael, „The General Court: Enlargement or Reform?“, Annual Conference on European Law, King’s College, London, 11. ožujka 2016., dostupno na: <https://www.kcl.ac.uk/law/research/centres/european/Judge-Collins-lecture.pdf>

¹⁴ Dostupno na: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/juri/pr/925/925895/925895en.pdf

na odgovornost i opterećenost Unijina pravosudnog sustava i na ono što građani očekuju od načela vladavine prava.

Kompromis iz 2013. – devet dodatnih sudaca

Bez obzira na opću suglasnost u vezi s povećanjem broja sudaca za dvanaest, taj je prijedlog naišao na otpor Vijeća odnosno država članica. Glavni je razlog bio to što se države članice nisu mogle suglasiti o načinu njihova imenovanja i izbora. U tom su procesu izneseni mnogi prijedlozi – od sustava rotacije dodatnih dvanaest sudaca (slično kao sustav rotacije nezavisnih odvjetnika na Sudu) do toga da „velike“ države članice (njih šest) imaju pravo na po dva suca, dok bi se preostali rotirali – ali do dogovora nije došlo. Zbog tog protivljenja Vijeća, predsjednik Suda Vassilios Skouris 2013. godine iznio je novi, kompromisni prijedlog o imenovanju devet novih sudaca, nadajući se da bi novi sustav imenovanja na temelju kompetencija i četiri stalna nova suca za šest velikih država članica mogao „udobrovoljiti“ neke od njih. Također, taj je prijedlog posljedica prigovora financijskim posljedicama reforme. Predsjednik Skouris zauzeo za imenovanja temeljena na dvostrukom kriteriju: profesionalnoj kompetenciji i stabilnosti mandata, uzimajući u obzir potrebe određene geografske ravnoteže¹⁵. Međutim, ni taj prijedlog nije bio prihvaćen – države članice jednostavno se nisu mogle suglasiti o načinu imenovanja novih sudaca, bi li se oni trebali imenovati na temelju „zasluga“ ili na temelju „pravilne rotacije“. S obzirom na takav razvoj događaja i suočeno s otporom nacionalnih vlada, talijansko predsjedništvo Vijeća u rujnu 2014. zatražilo je od Suda da podnese novi prijedlog, koji bi bio u skladu sa zahtjevima država članica odnosno Vijeća.

---

¹⁵ Pismo Vassiliosa Skourisa, predsjednika Suda EU-a, od 10. prosinca 2013. Dimitrisu Kourkoulasu, grčkom državnom tajniku za vanjske poslove, prilog naslovljen „Reply to the invitation from the future Greek Presidency of the Council to submit a proposal concerning the method of appointment of additional judges at the General Court“, Vijeće EU-a, 20. prosinca 2013., dokument br. 18107/1/3.

Konačni prijedlog iz 2014. – udvostručavanje broja sudaca i ukidanje Službeničkog suda

Kao odgovor na probleme i neprihvatanje država članica predložene reforme, Sud je 13. listopada 2014. Vijeću poslao pismo^{16, 17} s konačnim prijedlogom – povećanje broja sudaca na dva iz svake države članice i ukidanje Službeničkog suda (uz prijenos predmeta i ovlasti na Opći sud). Reforma je predložena u fazama – prvo povećanje broja sudaca za dvanaest u 2015., nakon toga povećanje za sedam pripajanjem Službeničkog suda u 2016. i, konačno, imenovanje devet sudaca u 2019. To razdvajanje na tri etape opravdano je pravosudnim razlozima (praćenje stalnog povećanja broja postupaka pred Općim sudom) i proračunskim razlozima (interes raspoređivanja proračunskih posljedica predložene reforme na više proračunskih razdoblja).

Ti su prijedlozi Suda predstavljeni kao strukturna i dugoročna reforma u interesu stranaka, Suda i učinkovitog sudovanja. Kad je riječ o argumentaciji prijedloga, nisu izneseni nikakvi suštinski novi argumenti, već su ponovljeni i poopćeni oni iz prvotnih zahtjeva – smanjenje zaostataka i trajanja postupka te povećanje učinkovitosti i fleksibilnosti¹⁸.

Međutim, zanimljivo je napomenuti da o tim prijedlozima nije bilo suglasnosti ni među trima sudovima unutar institucije. Naime, prema priopćenju za medije br. 44/2015,

---

¹⁶ „Odgovor na poziv talijanskog predsjedništva Vijeća za podnošenje novih prijedloga kako bi se olakšala zadaća postizanja dogovora u Vijeću o detaljima povećanja broja sudaca Općeg suda Unije“, tekst dostupan na stranici Suda: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-05/12-hr-reponse-274.pdf>

¹⁷ O proceduralnoj kritici činjenice da se novi prijedlog uvodi običnim pismom više u nastavku ovoga rada.

¹⁸ Prema dokumentu „Popis argumenata“ od 13. listopada 2014., dostupnom na stranici Suda (<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-05/12-hr-argumentaire-270.pdf>):

„[Prijedlog] osobito omogućuje:

- da se riješi broj predmeta jednak broju podnesenih predmeta, zaustavljajući tako povećanje broja predmeta u tijeku;
- da se započne sa smanjenjem zaostataka predmeta u tijeku;
- da se smanji trajanje postupaka pred Općim sudom i tako smanje rizici osude Unije zbog povrede razumnog roka;
- da se pojednostavni sudska struktura Europske unije i dâ prednost usklađenosti sudske prakse;
- da se poveća fleksibilnost u postupanju sa sporovima na način da Opći sud radi dobrog sudovanja veći ili manji broj sudaca može rasporediti u jedno ili više vijeća, prema razvoju sporova, ili zadužiti određena vijeća za bavljenje predmetima iz određenih područja;
- da se riješe problemi koji se ponavljaju u vezi s određivanjem dodatnih sudaca Općeg suda i sudaca TFP-a [*Tribunal de la fonction publique*, Službenički sud], ali i problemi koji nastaju kad nije provedeno određivanje na kraju mandata ili kad je član privremeno odsutan;
- da Sud ponovno dobije nadležnost rješavati o žalbama u području javne službe Unije, čineći tako suvišnim postupak preispitivanja (što je postupak čija je provedba pokazala prilično veliku složenost) kao i funkciju privremenog suca TFP-a“

Opći sud bio je sklon osnivanju specijaliziranog suda, a Službenički sud predloženom rješenju¹⁹.

Svoje odbijanje osnivanja specijaliziranog suda Sud je obrazložio u „Popisu argumenata“ priloženom svojem prijedlogu²⁰: (i.) prenošenje predmeta iz područja intelektualnog vlasništva na specijalizirani sud ne bi trajno riješilo problem jer bi rasterećenje koje bi iz toga proizišlo brzo bilo nadomješteno stalnim povećanjem broja predmeta podnesenih Općem sudu općenito, a i trećina tih predmeta vraćala bi se Općem sudu u obliku žalbi protiv odluka specijaliziranog suda; (ii.) osnivanje suda specijaliziranog za područje intelektualnog vlasništva bilo bi bez interesa za postizanje izraženijeg rasterećenja koje uključuje i druga područja, poput zamrzavanja sredstava ili REACH-a, osim ako bi namjera bila istodobno osnovati i druge specijalizirane sudove; (iii.) osnivanje novih specijaliziranih sudova povećava rizik utjecaja na jedinstvo i usklađenost prava Unije; (iv.) mali sudovi nisu fleksibilni.

Usto, Sud naglašava problem zastupljenosti – koji je i doveo do novog prijedloga – pa zaključuje: „Čak i ako bi broj mjesta zbog toga bio veći i ako bi države članice eventualno mogle lakše podijeliti mjesta među sobom, to ne bi ništa promijenilo u činjenici da države članice nisu potpuni gospodari postupka imenovanja članova specijaliziranih sudova“.

---

¹⁹ Priopćenje za medije br. 44/2015 od 28. travnja 2015. (<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-04/cp150044hr.pdf>): „Trebalo istaknuti da je taj prijedlog plod intenzivnih rasprava i prepiski među trima sudovima koji čine instituciju (Sud, Opći sud i Službenički sud), tijekom kojih je Opći sud izrazio naklonost osnivanju specijaliziranog suda, a Službenički sud potporu predloženom rješenju. S obzirom na to da iskustvo (osobito povećanje broja pravnik savjetnika ili osnivanje specijaliziranog suda) pokazuje da ne postoji nikakva održiva alternativa, Sud, koji predstavlja instituciju, iznio je prijedlog koji se danas podnosi europskom zakonodavcu.“

Sličan se odnos snaga među sudovima unutar institucije navodi i u samom pismu predsjednika Skourisa talijanskom predsjedništvu Vijeća: „Ovaj prijedlog raspravljen je na unutarnjem planu, ponajprije s predsjednikom i potpredsjednikom Općeg suda i predsjednikom TFP-a. Nakon toga odobrila ga je opća sjednica Suda, pozitivno mišljenje dala mu je i plenarna sjednica TFP-a, dok je plenarna konferencija Općeg suda istaknula svoju želju za osnivanje posebnog suda za područje žigova i zadržavanje *statusa quo* u pogledu TFP-a, nakon čega su predsjednik i potpredsjednik Suda, koji su pozvani na sudjelovanje u posebnoj plenarnoj konferenciji Općeg suda, članovima Općeg suda mogli objasniti razloge zbog kojih Sud ostaje pri trenutačnom prijedlogu.“ (izvor: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-05/12-hr-reponse-274.pdf>).

²⁰ Dokument dostupan na stranici Suda: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-05/12-hr-argumentaire-270.pdf>

U takvom rezoniranju zapravo se odražava prava motivacija prijedloga o udvostručavanju broja sudaca Općeg suda. Imajući na umu razvoj događaja, prilično je jasno da je to bio jedini način da se napokon prevladaju razlike među stajalištima i postigne dogovor država članica – pa bilo to i po cijenu golemih troškova i neracionalnog i nepotrebnog povećanja sudskog aparata. I sve to uz činjenicu da je već potkraj 2014., dakle u doba rasprave o konačnom prijedlogu, Opći sud bez ijednog novog suca riješio najveći dio zaostataka, koji su bili glavna motivacija reforme²¹.

Kad je pak riječ o ukidanju Službeničkog suda, taj je prijedlog izazvao veliko iznenađenje jer je i sam predsjednik Suda Skouris naglašavao²² da je taj specijalizirani sud iznimno dobro obavljao svoju ulogu suda za službeničke sporove, što, uostalom, nikad nije bilo dovedeno u pitanje te je taj sud u pravnim krugovima često istican kao primjer uzornog funkcioniranja specijaliziranog suda. Međutim, želimo li razumjeti pozadinu tog prijedloga, treba imati na umu cjelokupnu političku pozadinu reforme sudskog sustava EU-a. Čini se da je glavni razlog tog ukidanja bio politički pragmatizam: prilično je jasno da je riječ o kompromisu kojim se željelo izbjeći povećanje broja sudaca na gotovo 65, što državama članicama zasigurno ne bi bilo prihvatljivo. Usto, planirano ukidanje Službeničkog suda riješilo bi još jedan praktični problem – izbor njegovih dvaju novih sudaca od rujna 2014. bio je u slijepoj ulici jer se države članice nisu mogle složiti o tome koji bi rotacijski sustav trebao biti primijenjen.

Financijski učinci novog prijedloga procijenjeni su na čak 22,9 milijuna eura u tipičnoj godini – povećanje broja sudaca Općeg suda za dvanaest zahtijevalo bi dodatna sredstva čiji se iznos može procijeniti na 11,6 milijuna eura; dodavanje sedam sudaca Općem sudu integracijom Službeničkog suda znači potrebu za dodatnim sredstvima u iznosu od 2,4 milijuna eura, a iznos sredstava potrebnih za povećanje broja sudaca u Općem sudu za devet može se procijeniti na 8,9 milijuna eura u tipičnoj godini²³.

---

²¹ O tome više u dijelu ovog rada o statistici Općeg suda.

²² Obračanje V. Skourisa, „Proceedings of the Colloquium organised on the occasion of the 5th Anniversary of the CST“, Human Rights Law Journal, 30. lipnja 2011., Vol. 31(1), str. 2-3.

²³ Dokument „Procjena troška povećanja broja sudaca Općeg suda“ iz listopada 2014., dostupan na stranici Suda (<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-05/12-hr-annexe-coutestimatif-364.pdf>).

Većina država članica u Vijeću odmah je poduprla novi prijedlog Suda (uz protivljenje Ujedinjene Kraljevine i suzdržanost Belgije i Nizozemske). Kako to zaključuju Alemanno i Pech, nakon četiri godine pregovaranja, mnoge države članice i institucije EU-a zaključile su da je riječ o najmanje lošem prijedlogu koji će prekinuti blokadu i povećati kapacitet Općeg suda²⁴.

Odbor za pravne poslove Europskog parlamenta, na čelu s novim izvjestiteljem Antónijem Marinhom e Pintom, protivio se novom prijedlogu te je predložio da se on odbije – dovodeći u pitanje zakonitost ukidanja Službeničkog suda i goleme troškove koji će proširenjem nastati kao i navodeći da do nove reforme dolazi samo zbog protivljenja Vijeća.

Izvjestitelj Marinho e Pinto kritizirao je „dubok prezir prema novcu poreznih obveznika“²⁵, naglašavajući da reforma predstavlja nepotreban trošak „u vrijeme kad EU nameće stroge mjere štednje za uravnoteženje proračuna država članica“. Marinho e Pinto predložio je alternativni paket reformi, predviđajući imenovanje najviše 12 dodatnih sudaca, pod uvjetom da „Sud Europske unije dostavi detaljne dokaze koji pokazuju da je to objektivno potrebno u svjetlu trenda broju predmeta za Opći sud u 2015. godini“²⁶. Alternativni paket usredotočio se na imenovanje više osoblja, više pravnih savjetnika i različite mjere za poboljšanje opće učinkovitosti Općeg suda.

Međutim, prijedlog Suda imao je potporu dviju glavnih političkih grupacija u Parlamentu te je prihvaćen u listopadu 2015.

To povećanje, ako želimo vidjeti širu sliku, prema tablici priloženoj navedenom dokumentu, znači povećanja proračuna Suda od 6,6 % (s gotovo 350 milijuna eura, koliko je on iznosio u 2014. godini) i povećanje ukupnih administrativnih proračuna svih institucija Unije od 0,34 % (proračun za 2014. iznosio je 6,783 milijarde eura).

Sudeći prema podacima iz brošure „Godišnje izvješće 2018. – Godišnji pregled“ iz travnja 2019., u izdanju Uprave za komunikaciju, Odjela za publikacije i elektroničke medije Suda EU-a, proračun Suda povećan je i znatno više od tih 6,6 posto. Naime, u 2018. on je iznosio 410 milijuna eura. Ipak, to povećanje nije samo posljedica dolaska novih sudaca i njihovih kabineta, pa se u ovom radu neće detaljnije analizirati.

²⁴ Alemanno, Alberto i Pech, Laurent, „Thinking Justice Outside the Docket: A Critical Assessment of the Reform of the EU's Court System“, *Common Market Law Review*, Vol. 54, No. 1, 2017., str. 9.

²⁵ Odbor za pravne poslove Europskog parlamenta, António Marinho e Pinto (izvjestitelj): Draft recommendation for second reading on the Council position at first reading with a view to the adoption of a regulation of the European Parliament and of the Council amending Protocol No 3 on the Statute of the Court of Justice of the European Union (09375/1/2015 – C8-0166/2015 – 2011/0901B(COD)).

²⁶ *Ibid.*, amandman br. 13

Vijeće je u svojoj objavi za medije od 3. prosinca 2015.²⁷ objavilo prihvaćanje reforme te je naglasilo da će se njome smanjiti opterećenje Općeg suda i ubrzati postupci, a Općem sudu omogućit će se i da u više predmeta odlučuje u velikom vijeću ili u vijeću od pet sudaca, što bi trebalo pridonijeti detaljnijim razmatranjima u važnim predmetima. Trošak reforme koji Vijeće navodi u svojem priopćenju iznosi 13,5 milijuna eura godišnje.

Uredba (EU, Euratom) 2015/2422 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2015. o izmjeni Protokola br. 3 o Statutu Suda Europske unije²⁸ stupila je na snagu 25. prosinca 2015. i njezin članak 1. glasi:

„Protokol br. 3 o Statutu Suda Europske unije mijenja se kako slijedi:

[...]

2. Članak 48. zamjenjuje se sljedećim:

„Članak 48.

Opći sud sastoji se od:

- (a) 40 sudaca od 25. prosinca 2015.;
- (b) 47 sudaca od 1. rujna 2016.;
- (c) dvaju sudaca po državi članici od 1. rujna 2019.“

Člankom 2. Uredbe ustanovljena su pravila kojima se usklađuje prestanak mandata novih sudaca, kako bi se osiguralo da mandati polovine članova Općeg suda istječu svake tri godine.

Sedam od dvanaest sudaca iz „prve faze“ proširenja stupilo je na dužnost u travnju 2016., tri u lipnju, a preostala dva u rujnu te godine. U rujnu 2016. provedena je i „druga faza“, u kojoj je na dužnost stupilo dodatnih sedam sudaca (većina njih prešlo je na Opći sud sa Službeničkog suda, nakon njegova ukidanja i prijenosa ovlasti na Opći

---

²⁷ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/12/03/eu-court-of-justice-general-court-reform/>

²⁸ SL 2015., L 341, str. 14.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R2422&from=EN>

sud²⁹). „Treća faza“ proširenja provedena je potkraj rujna 2019., kada je na dužnost stupilo dodatnih sedam sudaca, čime je reforma zaključena – s ukupno 54 suca, dakle dva po državi članici (nakon izlaska Ujedinjene Kraljevine iz Unije)³⁰.

Kad je riječ o samom sadržaju Uredbe 2015/2422, ne treba zanemariti ni važnost njezina članka 3., kojim se Sud, u stavku 1., obvezuje na analizu i sastavljanje izvješća o učinkovitosti Općeg suda s udvostručenim brojem članova i, u stavku 2., na razmatranje mogućnosti prenošenja nadležnosti za odlučivanje u prethodnim postupcima na Opći sud³¹:

„1. Do 26. prosinca 2020. Sud, koristeći se uslugama vanjskog konzultanta, za Europski parlament, Vijeće i Komisiju sastavlja izvješće o funkcioniranju Općeg suda.

U tom se izvješću posebna pozornost pridaje učinkovitosti Općeg suda, nužnosti i djelotvornosti povećanja broja sudaca na 56, upotrebi i djelotvornosti resursa te daljnjem osnivanju specijaliziranih vijeća i/ili drugim strukturnim promjenama.

Sud prema potrebi podnosi zakonodavne zahtjeve radi odgovarajuće izmjene svog Statuta.

2. Do 26. prosinca 2017. Sud za Europski parlament, Vijeće i Komisiju sastavlja izvješće o mogućim promjenama u podjeli nadležnosti za odlučivanje o prethodnim pitanjima iz članka 267. UFEU-a. Izvješću se prema potrebi prilažu zakonodavni zahtjevi.“

---

²⁹ Za to je, pak, bilo potrebno donošenje nove uredbe. Dana 6. srpnja 2016. donesena je Uredba (EU, Euratom) 2016/1192 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2016. o prijenosu na Opći sud nadležnosti za odlučivanje u prvom stupnju o sporovima između Europske unije i njezinih službenika (SL 2016., L 200, str. 137.).

³⁰ U rujnu 2019. sudaca je bilo 52, umjesto 56, koliko bi ih trebalo biti, s obzirom na to da Ujedinjena Kraljevina do tada još nije napustila Uniju. Naime, ta država članica nije imenovala svojeg drugog suca, a drugog suca nije imenovala ni Slovačka. Usto, Slovenija, zbog internih problema koje je imala u vezi s imenovanjem svojih dvaju sudaca, nije imenovala nijednog od njih. Tako su u trenutku pisanja ovoga rada Ujedinjena Kraljevina i Slovačka imale po jednog suca Općeg suda, Slovenija nijednog, a sve preostale države članice po dva.

³¹ O tome više u nastavku ovog rada.

Javna kritika reforme – sindikati, mediji, Opći sud, pravni stručnjaci...

Prijedlog o povećanju broja sudaca – koji se pretvorio u dubinsku strukturnu, organizacijsku i upravljačku reformu Suda, premda to, prema javno dostupnim podacima, nije bila početna namjera niti je i u jednoj fazi tako predstavljeno – naišao je na žestoko protivljenje, ne samo zastupnika Europskog parlamenta nego i medija, sindikata, zaposlenika, pa i unutar samog Općeg suda i njegovih članova.

Glavna zabrinutost proizlazila je iz povećanja troškova. Samo plaća jednog suca iznosi 220 tisuća eura na godinu³², čemu treba pridodati troškove kabineta, tako da se ukupan trošak jednog kabineta Suda ili Općeg suda procjenjuje na milijun eura na godinu³³. Osim toga, u medijima se naglašavalo da zaostaci koji trebaju biti riješeni nisu tako veliki i da bi se mogli riješiti angažiranjem više osoblja, a ne više sudaca³⁴.

Sindikati: „Više osoblja, a ne više sudaca!“

Kad je riječ o stajalištu sindikata i zaposlenika, tijekom dugotrajnog postupka donošenja reforme njihovo protivljenje bilo je potpuno podcijenjeno i zanemareno. Sindikati europskih institucija prvi su iznijeli konstruktivne kritike prijedloga Suda iz 2014. Ne zanemarujući činjenicu da je temeljna svrha sindikata zadržavanje broja radnika, zapošljavanje novih, smanjenje pritiska na postojeće i zauzimanje za njihova prava – a što bi mogla biti jedna od motivacija za njihovu reakciju – te kritike ipak ne treba odbaciti jer sindikati predstavljaju djelatnike institucija i najvećim dijelom njihova stajališta te su dubinski upoznati s funkcioniranjem sustava. Oni su imali važnu ulogu u informiranju o samoj reformi – u mnogim fazama ocijenjenoj nedovoljno transparentnom – počevši od stajališta Općeg suda iz rujna 2014. o budućnosti

---

³² Robinson, Duncan, 27. travnja 2015., Financial Times, „The 1st rule of ECJ fight club...is about to be broken.“ Brussels Blog, dostupno na: <http://blogs.ft.com/brusselsblog/2015/04/27/the-1st-rule-of-ecj-flight-club-is-about-to-be-broken/?mhq5j=>

³³ Premda je Vijeće u odgovoru na parlamentarni upit hrvatskog zastupnika Joze Radoša navelo da je taj trošak oko 483 tisuće eura na godinu (odgovor Vijeća na parlamentarno pitanje br. E-007778/2015, 16. rujna 2015., dostupno na: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2015-007778-ASW_HR.html), za taj navod nema neovisne potvrde.

³⁴ Robinson, D., *op. cit.* u bilješci 32.

pravosudnog sustava Unije, preko zabrinutosti gleda sudbine djelatnika kabineta Općeg suda do upozoravanja na unutarnje sukobe između Suda i Općeg suda.

Početkom prosinca 2014. EPSU/CJ, podružnica sindikata europskih javnih službi koja djeluje na Sudu, objavio je dokument³⁵ u kojem je naglašena potreba zadržavanja Službeničkog suda, kao jedinog u koji se imenuju stručnjaci, neovisno o tome iz koje država članice dolazili, te je istaknuta nemogućnost da Vijeće postigne dogovor o broju dodatnih sudaca manjem od broja država članica, zamjerajući istodobno Sudu što se nije oštrije usprotivio takvom stajalištu. Drugi problemi koji su istaknuti odnosili su se na to da je bilo učinkovitijih i jeftinijih rješenja te na zabrinutost u vezi s kvalitetom presuda „nespecijaliziranih“ vijeća. Ukratko, sindikati zaključuju da povećanje broja sudaca neće ubrzati rješavanje predmeta ako ne bude praćeno znatnim povećanjem broja djelatnika ili njihovom preraspodjelom, ponajprije prevoditelja, što je tema koju nitko dotad nije spominjao. Imajući na umu oštro protivljenje država članica povećanju osoblja, sindikati pravilno uočavaju moguće probleme u trenutku kad se postojeće osoblje suoči s golemim povećanjem broja sudaca, kabineta i presuda. Umjesto predloženoj reformi, priklanjaju se povećanju broja sudskih savjetnika u kabinetima i osnivanju specijaliziranog suda za intelektualno vlasništvo³⁶.

Kad je riječ o Odboru osoblja Suda Europske unije³⁷, i on se u svojoj deklaraciji od 5. svibnja 2015. usprotivio reformi u obliku u kojem je najavljena, naglašavajući da će povećanje broja sudaca izazvati organizacijske probleme, te također predlaže povećanje broja sudskih savjetnika i protivi se ukidanju Službeničkog suda.

---

³⁵ Dokument, naslovljen "No to abolishing the CST – Giving in to a sweeping tide of intergovernmentalism, the Court of Justice is proposing to abolish the Civil Service Tribunal (CST). EPSU/CJ opposes that: The Institution does not need more judges, but more staff!", poslan je cjelokupnom osoblju Suda i dostupan je na internetskim stranicama sindikata EPSU-CJ: http://epsu-cj.lu/wp-content/uploads/2014/12/2014-11_TFP_tract_EN.pdf.

³⁶ Agora Magazine, ožujak 2015, br. 73, potpisano od M Skliasa, predsjednika EPSU/CJ, dostupno na: http://epsu-cj.lu/wp-content/uploads/2015/04/2015-02_TFP_Agora_EN.pdf.

³⁷ Odbor osoblja je kolegijalno tijelo osnovano Pravilnikom o osoblju (članak 9.) i trenutačno sastavljeno od 13 članova koje je izabralo osoblje Suda, s funkcijom zastupanja osoblja pred institucijom.

Opći sud: „Jučerašnje rješenje za jučerašnje probleme“

Kad govorimo o protivljenju samog Općeg suda reformi u obliku u kojem se počela provoditi, taj sud ni u jednom trenutku tijekom predzakonodavnog i zakonodavnog postupka nije priznao postojanje bilo kakvih problema s radnim opterećenjem, dok je Sud to više puta naglašavao kao jedan od glavnih razloga za povećanje broj sudaca.

Najveći prijepor između Suda i Općeg suda izazvalo je pismo predsjednika Općeg suda, Luksemburžanina Marca Jaegera, talijanskom predsjedništvu Vijeća od 9. prosinca 2014. U tom pismu, kako je objavljeno u medijima³⁸, Jaeger je, bez ikakva dogovora sa Sudom i predsjednikom Skourisom (i, još gore, suprotno njegovu stajalištu), istaknuo da je udvostručenje broja sudaca i ukidanje Službeničkog suda neprikladno rješenje te da postoje znatno jeftiniji i učinkovitiji načini za rješavanje zaostalih predmeta – te je time doveo u pitanje i problem koji je cijelo vrijeme isticao Sud i njegov prijedlog rješenja iz listopada 2014. Kao svoj prijedlog rješenja Opći sud navodi povećanje broja sudskih savjetnika i reorganizaciju institucije, u smislu da se tajništvu stave na raspolaganje veći financijski i ljudski resursi.

Pismo je, mogli bismo reći očekivano, izazvalo oštru reakciju predsjednika Skourisa. U odgovoru predsjedniku Jaegeru iz veljače 2015.³⁹ on naglašava da je pismo Općeg suda poslano bez ikakvih konzultacija i odobrenja, čime su izravno prekršeni Osnivački ugovori. Osim toga, Skouris Jaegera na neki način „kažnjava“, prijeteci mu da će suci koji budu imenovani u posljednjoj fazi reforme, u 2019., imati manje kabinete (s obzirom na to da neće biti odobreno dodatno povećanje broja djelatnika) – dva umjesto tri sudska savjetnika i jednog umjesto dva asistenta. Kako ćemo vidjeti kasnije u ovom radu, ta će se prijetnja i ostvariti⁴⁰. Njome je, kako to zaključuje F. Dehousse⁴¹, „predsjednik Suda odobrio proračunsko ograničenje koje su osmislile države članice

---

³⁸ Tekst pisma (na francuskom) dostupan je na: www.europaforum.public.lu/fr/actualites/2015/04/cjue-reforme/lettre-marc-jaeger-pr-it-141209.pdf

³⁹ <https://www.ft.com/content/b3979694-b42b-38b4-b1a7-dddbdb2c1878>

⁴⁰ Naime, novi suci koji su na dužnost stupili posljednji, u rujnu 2019., doista su u trenutku pisanja ovoga rada u svojim kabinetima imali samo po dva sudska savjetnika i jednog asistenta.

⁴¹ Dehousse, F., *op. cit.* u bilješci 12., str. 35.

radi smanjenja troškova kao sankciju za ono što je doživio kao kršenje pravila od strane Općeg suda“.

Međutim, F. Dehousse opravdano postavlja mnoga pitanja – koji je pravni temelj takve sankcije; je li jednostavno izražavanje mišljenja „kršenje Ugovora“; koji je interes institucije da se složi s ograničenjem vlastitog proračuna; koja je upravljačka logika smanjenja osoblja ako se zna da će do 2019. opterećenje biti znatno povećano; ima li smisla povećavati broj sudaca i istodobno smanjivati broj njihovih suradnika; i, konačno, može li sankcija za „kršenje pravila“ biti smanjenje broja osoblja⁴². Na sva ta pitanja Sud i njegov predsjednik teško da mogu dati ikakav smislen odgovor.

U nastavku protivljenja Općeg suda reformi u najavljenom obliku, četvero njegovih sudaca, na poziv izvjestitelja Marinha e Pinta, u travnju 2015. obratilo se Odboru za pravne poslove (JURI) Europskog parlamenta⁴³. Njihova oštra kritika temeljila se na argumentu da je Sud pogrešno procijenio broj zaostalih predmeta te da nije uzeo u obzir povećanje učinkovitosti i produktivnosti Općeg suda posljednjih godina. Na temelju onoga što su oni procijenili „stvarnim zaostatkom“, četvero sudaca zaključuje da nema potrebe za hitnim djelovanjem i imenovanjem „vojske“ novih sudaca – što su nazvali „jučerašnjim rješenjem za jučerašnje probleme“ – osobito uz smanjenje broja osoblja, što će nužno dovesti do smanjenja produktivnosti. Umjesto toga, pozvali su na razumnu i dubinsku procjenu učinka te ciljano povećanje broja osoblja u kabinetima i tajništvu Općeg suda⁴⁴.

Pravna teorija: „Proceduralne pogreške dovode u pitanje legitimnost reforme“

U pravnoj teoriji reforma je prošla prilično nezamijećeno i, osim autora i njihovih radova citiranih u ovome radu, u akademskoj zajednici nije joj se dovoljno kritički

---

⁴² Dehousse, F., *op. cit.* u bilješki 12., str. 36.

⁴³ Čak je i to njihovo obraćanje predsjednik Skouris doveo u pitanje. Naime, predsjedniku Odbora za pravne poslove poručio je da suci, pa čak i oni koje je Parlament izravno pozvao da mu se obrate kao stručnjaci, moraju imati odobrenje Suda. Usto se protivio obraćanju bilo kojeg suca Općeg suda osim njegova predsjednika Jaegera.

⁴⁴ Berardis, Guido; Collins, Anthony Michael; Dehousse, Franklin i Pelikánová, Irena, „Doubling the General Court’s Judges: Why progressive, reversible and more economical solutions are far better“, Submission to the European Parliament’s rapporteurs, 4. travnja 2015., str. 2.

pristupilo, što je možda šteta jer su kritike na pravnim, političkim, proceduralnim ili upravljačkim temeljima mogle utjecati na zakonodavca i rezultirati kvalitetnijim pristupom.

Tako, primjerice, Alemanno i Pech⁴⁵, ističu nedostatak smislene studije o učinku reforme, kako s institucijskog tako i s financijskog stajališta. Smatraju da je studija kojom bi se procijenili njezini kratkoročni, srednjoročni i dugoročni učinci trebala biti napravljena i objavljena prije donošenja Uredbe 2015/2422, a ne *ex post*, kako bi se vidjelo je li reforma zapravo uopće bila potrebna. Također se čude stajalištu Vijeća, koje nije zahtijevalo detaljnu financijsku analizu, premda je Parlament na tome inzistirao. Autori stoga zaključuju da su „nemogućnost Suda da proizvede smislenu studiju utjecaja i površna, pa čak i selektivna priroda odgovora Vijeća na parlamentarne upite za duboko žaljenje. Članovima Europskog parlamenta jednostavno nije ponuđena odgovarajuća razina informacija, što bi im omogućilo da učinkovito obavljaju svoje funkcije“⁴⁶.

Usto, Alemanno i Pech zamjeraju reformi nedostatak transparentne i informirane rasprave⁴⁷, koji je proizišao iz zakonodavne uloge Suda (na temelju čl. 281. drugog stavka UFEU-a) i pokušaja Vijeća da ubrza usvajanje reforme putem formata „kvadriloga“. Proceduralno problematičnom vide i ulogu Parlamenta i posebno njegova Odbora za pravne poslove (primjerice, nedostatak prijevoda izvjestiteljeva izvješća spriječio je, prema njihovu mišljenju, kvalitetnu parlamentarnu raspravu, a postupak je u nekim trenucima bio neopravdano ubrzavan). S obzirom na to, upozoravajući na proceduralne pogreške i nedosljednosti, zaključuju da, „kada je riječ o reformi koja ima ustavne posljedice i u čijem je središtu djelovanje 'vrhovnog suda zemlje', moglo bi se očekivati da će institucije EU-a posvetiti više pozornosti ne samo njezinoj biti i sadržaju, već i formi“⁴⁸.

---

⁴⁵ Alemanno, A. i Pech, L., *op. cit.* u bilješci 24., str. 12.

⁴⁶ Alemanno, A. i Pech, L., *op. cit.* u bilješci 24., str. 14.

⁴⁷ Alemanno, A. i Pech, L., *op. cit.* u bilješci 24., str. 15.

⁴⁸ Alemanno, A. i Pech, L., *op. cit.* u bilješci 24., str. 17.

Govorimo li o strogo proceduralnim zamjerkama, spomenuti autori ponajprije dovode u pitanje uvođenje u postupak prijedloga Suda iz 2014., za koje kažu da je sporno jer ni na koji način nije uključivalo obvezno Komisijino mišljenje prije postupka u Parlamentu i Vijeću. Komisija ga je dala za početni prijedlog iz 2011., koji nije uključivao ukidanje Službeničkog suda, pa je njezino mišljenje o novom, supstancijalno i materijalno različitom prijedlogu, moralo biti doneseno⁴⁹. Usto, taj je prijedlog uveden pismom talijanskom predsjedništvu Vijeća, što nije prikladan način za formaliziranje zakonodavne inicijative⁵⁰.

Konačno, Alemanno i Pech smatraju da je procedura donošenja Uredbe 2015/2422 bila manjkava i zbog toga što s konačnim prijedlogom iz 2014. nisu bili upoznati nacionalni parlamenti. Stoga smatraju da „činjenica da drugi 'novi prijedlog' iz 2014. nije bio prosljeđen [nacionalnim parlamentima] ozbiljno narušava legitimnost, ako ne i proceduralnu legalnost Uredbe 2015/22“⁵¹.

Uz te proceduralne manjkavosti, Alemanno i Pech ističu i supstancijalne probleme u donošenju Uredbe, ponajprije pitanje njezine usklađenosti s člankom 257. UFEU-a, kao i moguću povredu načela lojalne suradnje, i to selektivnom upotrebom Suda statistike Općeg suda, koja je predstavljala ključan argument u donošenju reforme⁵².

Kad je riječ o pitanju usklađenosti Uredbe s člankom 257. UFEU-a, prije svega se naglašava nedostatak pravne osnove za ukidanje specijaliziranog suda – naime, taj članak u prvom stavku ovlašćuje Europski parlament i Vijeće na osnivanje specijaliziranih sudova koji se pridružuju Općem sudu. Pitanje koje se postavljalo (među ostalima, i sindikati u svojoj kritici reforme) jest – uključuje li ovlast na *osnivanje* i ovlast na *ukidanje*? Odgovor koji daju pravni teoretičari je dvojak. S jedne strane,

---

⁴⁹ Naime, u članku 281. drugom stavku UFEU-a stoji: „Europski parlament i Vijeće, odlučujući u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom, mogu izmijeniti odredbe Statuta, uz iznimku glave I. i članka 64. Europski parlament i Vijeće odlučuju ili na zahtjev Suda *i nakon savjetovanja s Komisijom* ili na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja sa Sudom.“ (istaknuo autor ovoga rada).

⁵⁰ Alemanno, A. i Pech, L., *op. cit.* u bilješki 24., str. 17.

⁵¹ Alemanno, A. i Pech, L., *op. cit.* u bilješki 24., str. 18.

⁵² Alemanno, A. i Pech, L., *op. cit.* u bilješki 24., str. 18.-25.

sudac Dehousse⁵³ kaže da je postavljanje tog pitanja „dvojbeno“, dok Alemanno i Pech na neki način daju za pravo sindikatima, smatrajući da „od sindikata nije bilo nerazumno Uredbu 2015/2422 doživljavati kao 'ponovno pisanje' članka 257. UFEU-a zakonodavnim sredstvima“⁵⁴.

S druge strane, kad je riječ o „načelu lojalne suradnje u svjetlu rastućeg zaostatka broja predmeta koji to nije bio“, kako to nazivaju Alemanno i Pech, upozorava se na nedosljedno predstavljanje statistike Općeg suda. Naime, čak je i parlamentarni izvjestitelj Marinho e Pinto naglašavao da su podaci o broju neriješenih predmeta i njihovu trajanju koje je predstavio Sud u neskladu s podacima koje su pred Odborom za pravne poslove predstavili predsjednik i članovi Općeg suda. F. Dehousse taj nesklad smatra razumljivim – naime, dok je Sud pokušavao „progurati“ reformu bez uzimanja u obzir potreba Općeg suda i svojim predstavljanjem i tumačenjem statistike dokazati njezinu nužnost, Opći je sud u međuvremenu donio mnoge interne mjere i želio je dokazati njihovu učinkovitost⁵⁵. Osim toga, taj nesklad Dehousse objašnjava velikim razlikama u metodologiji analize dvaju sudova.

Promatra li se dulje razdoblje, predstavljeno u grafičkom prikazu u nastavku, doista nije sporno da se, primjerice od 2000. do 2014. godine, radno opterećenje Općeg suda utrostručilo. Međutim, ne treba smetnuti s uma čimbenike koji su na to utjecali – gotovo udvostručenje broja država članica i golem razvoj prava intelektualnog vlasništva (i posljedično rast broja predmeta) samo su neki od njih.

I Godišnje izvješće za 2015.⁵⁶, objavljeno samo nekoliko mjeseci nakon stupanja reforme na snagu, dokazuje ono što su njezini oponenti tvrdili – naime, u toj je godini broj zaključenih predmeta, premda je do povećanja broja sudaca tek trebalo doći, bio veći nego ikada u povijesti (987) te je, posljedično, broj neriješenih predmeta znatno

---

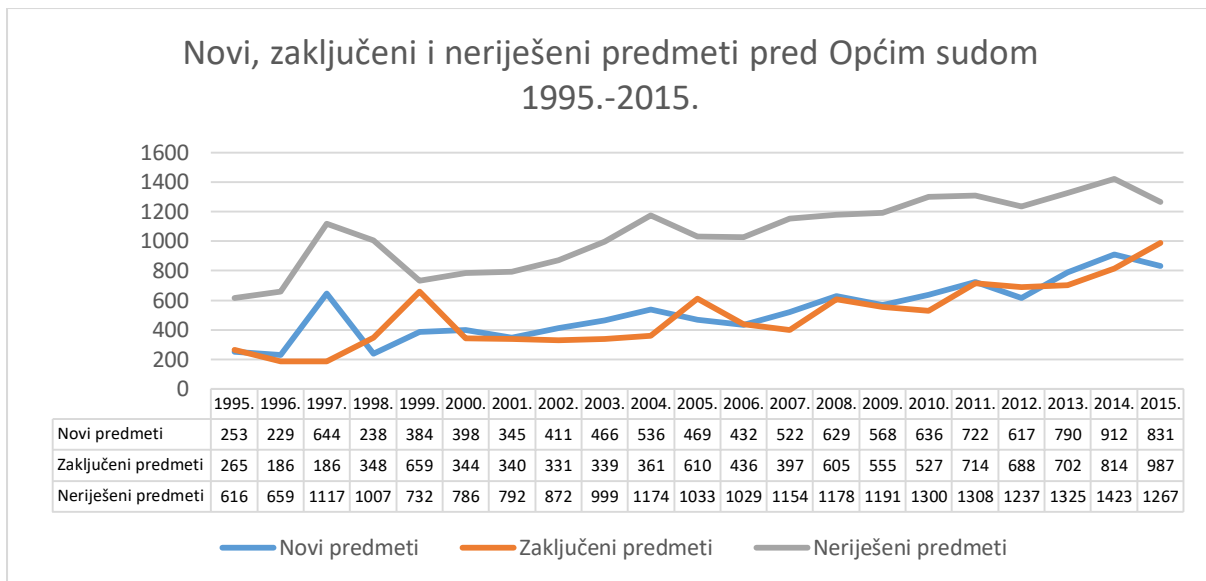
⁵³ Dehousse, F., *op. cit.* u bilješki 12., bilj. 64, str. 31.

⁵⁴ Alemanno, A. i Pech, L., *op. cit.* u bilješki 24., str. 20.

⁵⁵ Dehousse, F., *op. cit.* u bilješki 12., str. 48.

⁵⁶ https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2016-04/rapport_annuel_2015_activite_judiciaire_hr.pdf

smanjen (s 1423 u 2014. na 1267 u 2015.), a smanjen je i priljev novih predmeta (s 912 na 831)⁵⁷.

- graf izradio autora ovoga rada na temelju podataka iz godišnjih izvješća Suda za godine 2009.-2018.

Iz podataka o statistici Općeg suda primjetno je, dakle, veliko povećanje produktivnosti, primjerice, od 2007. (397 zaključenih predmeta) do 2015. (987 zaključenih predmeta). Usto, u razdoblju neposredno prije donošenja reforme smanjen je broj neriješenih predmeta, kao i novih predmeta.

Imajući na umu taj trend, da su podaci koje je iznio Sud tijekom zakonodavnog postupka bili točni i pravilno predstavljeni, reforma možda nije ni bila nužna. Naime – pretpostavljajući da je Opći sud nastavio rješavati gotovo 1000 predmeta na godinu, kao što je to uspio 2015. sa samo 28 sudaca, i da je broj novih predmeta ostao približno jednak (800) – moglo bi se zaključiti da do zadnje faze reforme, u jesen 2019., ne bi više uopće bilo zaostalih predmeta. Takav je razvoj događaja naveo neke medije da u lipnju 2016., možda i pomalo senzacionalistički i pretjerano, zaključuje: „Devetnaest sudaca koji će se ove godine pridružiti Općem sudu dosađivat će se!“⁵⁸

⁵⁷ Svi statistički podaci preuzeti su s internetske stranice Suda, https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_11035/fr/

⁵⁸ Hirst, Nicholas, „Judges ‘pray’ for cases as European court expands“, Politico, 14. lipnja 2016., dostupno na: <https://www.politico.eu/article/judges-pray-for-cases-european-general-court-expands-bored-backlog-clearing-reform/>

Dakle, imajući na umu stvarnu statistiku i onu koju je Sud predstavljao u predzakonodavnom i zakonodavnom postupku, Alemanno i Pech zaključuju da se „Sud nije u potpunosti pridržavao načela lojalne suradnje. Primjerice, posebno je zabrinjavajuće to što je Sud sustavno odlučio prikazati statistike (ili procjene) na način koji bi vodio suzakonodavce EU-a i treće strane na zaključak da je doista postojao ozbiljan i rastući problem zaostataka na Općem sudu i da je jedino rješenje bilo odmah udvostručiti njegovu veličinu i ukinuti Službenički sud“⁵⁹.

Statistički prikaz rada Općeg suda – „Ako laže koza, ne laže rog“

U kontekstu rasprave između Suda i Općeg suda o radnom opterećenju treba se temeljiti na činjenicama, a najbolji su pokazatelj statistike sudske aktivnosti, koje luksemburški sudovi redovito objavljuju. Stoga ću u nastavku ovoga rada na temelju objavljenih podataka o sudskoj aktivnosti pokušati prikazati što statistički podaci govore o radnom opterećenju dvaju sudova i, u konačnici, o posljedicama reforme.

Međutim, postavlja se pitanje na koji se način radna aktivnost odnosno učinkovitost može mjeriti. Bi li se trebalo usmjeriti samo na mjerljive, egzaktne podatke, kao što je to broj novih ili zaključenih predmeta, ili bi – kako bi se dobili pouzdaniji i usporediviji rezultati – u obzir trebalo uzeti i vrste predmeta kojima se dva suda bave te suodnos između broja novih/zaključenih predmeta, trajanja postupka i ukupnog broja neriješenih predmeta u određenom trenutku?

S obzirom na to da smatram da bi, kako bi se dobila šira slika, trebalo u obzir uzeti sve elemente koji na bilo koji način utječu na sudsku statistiku, u nastavku ću predstaviti tri ključna elementa – broj novih/zaključenih/neriješenih predmeta; trajanje postupka i broj odluka koje su bile predmet žalbe – te iz njihova suodnosa donijeti zaključke o posljedicama reforme.

---

⁵⁹ Alemanno, A. i Pech, L., *op. cit* u bilješci 24., str. 25.

Broj novih, zaključenih i neriješenih predmeta

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018. ⁶⁰
	Opći sud/ Sud	Opći sud/ Sud	Opći sud/ Sud	Opći sud/ Sud	Opći sud/ Sud	Opći sud/ Sud	Opći sud/ Sud	Opći sud/ Sud	Opći sud/ Sud
Novi predmeti	636 / 631	722 / 688	617 / 632	790 / 699	912 / 622	831 / 713	974 ⁶¹ / 692	917 / 739	834 / 849
Zaključeni predmeti	527 / 574	714 / 638	688 / 595	702 / 701	814 / 719	987 / 616	755 / 704	895 / 699	1009 / 760
Neriješeni predmeti	1300 / 799	1308 / 849	1237 / 886	1325 / 884	1423 / 787	1267 / 884	1486 / 872	1508 / 912	1333 / 1001

- tablicu izradio autora ovoga rada na temelju podataka iz godišnjih izvješća Suda za godine 2010.-2018.

Ako se usporedi broj predmeta podnesenih Sudu i Općem sudu u razdoblju od 2010. do 2018. i broj predmeta koje su ta dva suda zaključila u tom razdoblju, primjetno je nekoliko trendova.

Kao prvo, dok je broj predmeta podnesenih Sudu ostao relativno stabilan (od 631 u 2010. do 739 u 2017., uz porast u 2018. godini), broj predmeta podnesenih Općem sudu u tom je razdoblju znatno povećan, za više od polovine (sa 636 u 2010. na čak 974 u 2016. godini, s time da se taj broj u dvjema sljedećim godinama počeo smanjivati). Ipak, taj broj iz 2016. treba uzeti s rezervom jer su u njega uključeni i prebačeni predmeti s ukinutog Službeničkog suda.

Kao drugo, valja napomenuti da je broj zaključenih predmeta Općeg suda također znatno povećan, odnosno gotovo udvostručen (527 u 2010./1009 u 2018.), s time da se uočava trend golemog povećanja produktivnosti od gotovo 90 % upravo u vrijeme

⁶⁰ U trenutku pisanja ovog rada cjelokupna statistika za 2018. godinu nije bila dostupna na internetskim stranicama Suda, pa su podaci za tu godinu preuzeti iz brošure „Godišnje izvješće 2018. – Godišnji pregled“ iz travnja 2019., u izdanju Uprave za komunikaciju, Odjela za publikacije i elektroničke medije Suda EU-a, dostupne na: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2019-06/20190650_ra_pan_hr_2019-06-06_09-48-20_710.pdf.

⁶¹ U ovaj je broj uključeno i 139 službeničkih predmeta, koji su s ukidanjem Službeničkog suda 1. rujna 2016. dodijeljeni Općem sudu.

donošenja reforme (527 u 2010./987 u 2015.). S druge strane, broj zaključenih predmeta Suda također je povećan, ali ne tako drastično. Usto, dok se od 2013. do 2015. produktivnost Općeg suda dramatično povećala, Sud je u tom razdoblju, naprotiv, smanjio broj zaključenih predmeta (sa 701 u 2013. na 616 u 2015.).

Kad se pak pogleda statistika Općeg suda za dulje razdoblje – primjerice, usporedi li se 2014. s 2008. godinom – službena statistika pokazuje povećanje produktivnosti veće od 50 %⁶². To se povećanje objašnjava mnogim promjenama koje je Opći sud u tom razdoblju uveo, kao što su napuštanje zahtjeva da se sve odluke prevode na sve službene jezike, ograničenje trajanja rasprava i ograničenje opsega podnesaka stranaka, uvođenje mogućnosti odlučivanja bez provođenja rasprava te povećanje broja osoblja⁶³. Sudac Collins, pak, porast produktivnosti u tom razdoblju objašnjava aktivnošću Odbora iz članka 255. UFEU-a, koji je osigurao minimalne standarde za imenovanje sudaca; zatim stabilnošću sastava Općeg suda; dolaskom devet novih sudskih savjetnika (po jednoga za svako vijeće); te uvedenim sustavom nadgledanja, koji je statističkim pristupom omogućio sucima da spoznaju svoju produktivnost⁶⁴.

Zaključak o povećanju produktivnosti dokazuje i rast broja podnesenih predmeta (sa 636 u 2010. na 912 u 2014.) – što isključuje mogućnost da bi produktivnost mogla proizlaziti iz pada broja novih predmeta.

Na temelju te statistike – odnosno neosporivog zaključka o povećanju produktivnosti Općeg suda – dovodi se u sumnju potreba za povećanjem broja sudaca čak i prije prihvaćanja reforme u prosincu 2015. godine. Alemanno i Pech zaključuju⁶⁵ da je „doista ironično da je reforma pravosudnog sustava EU-a, koju je Sud tako gorljivo branio, dovela do ukidanja najproduktivnijeg suda (Službenički sud), drugi

---

⁶² „Iskoristivši na najbolji način reforme svojih metoda rada te skromno povećanje resursa, Opći sud je [u 2014. godini] bio u mogućnosti riješiti 814 predmeta. Ne samo da je riječ o rekordu, nego prije svega o značajnom povećanju (16 %) u odnosu na prosjek u posljednje tri godine, koje su same po sebi bile najproduktivnije u povijesti Općeg suda. Šire gledano, analiza tog trogodišnjeg prosjeka pokazuje povećanje produktivnosti veće od 50 % (od 479 u 2008. do 735 u 2014.).“, Priopćenje za medije br. 27/15, <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-03/cp150027hr.pdf>

⁶³ Dehousse, F., *op. cit.* u bilješci 12., str. 50.

⁶⁴ Collins, A. M., *op. cit.* u bilješci 13., str. 5.

⁶⁵ Alemanno, A. i Pech, L., *op. cit.* u bilješci 24., str. 29.

najproduktivniji sud (Opći sud) podvrgnut je remetilačkoj i skupoj reorganizaciji, dok je najmanje produktivan sud (Sud) ostao uglavnom neupitan“.

Promatra li se recentna statistika Općeg suda, od donošenja reforme u prosincu 2015. do 2018. godine, premda je riječ o kratkom razdoblju i malom uzorku, također su uočljiva dva trenda. Kao prvo, nakon stupanja prvih novih sudaca na dužnost (do rujna 2016., sa završetkom druge faze proširenja, na dužnost je, kao što je to već navedeno, stupilo devetnaest novih sudaca), ponovno se uočava veliko povećanje produktivnosti. Naime, u 2017., prvoj godini mandata novih sudaca, broj zaključenih predmeta bio je 755, znatno više nego godinu prije. Pritom ne treba smetnuti s uma da je riječ uglavnom o sucima koji su tek došli na Opći sud (osim nekoliko sudaca koji su mu se priključili sa Službeničkog suda), pa se može pretpostaviti da u toj prvoj godini mandata ni oni ni njihovi kabineti nisu bili izloženi punom radnom opterećenju, nego da im je dano određeno vrijeme za prilagodbu. Usto, može se pretpostaviti da su ti novi suci (ili barem veći dio njih) dobili u rad i nove predmete, što podrazumijeva određeno vrijeme za provođenje postupka prije nego što su njihovi kabineti počeli objavljivati presude.

U 2018. godini, posljednjoj za koju je u doba pisanja ovoga rada dostupna barem djelomična statistika, produktivnost je dosegla povijesno visoku razinu te su kabineti riješili čak 1009 predmeta, što je porast od golemih 13 posto u odnosu na prethodnu godinu.

Drugi trend koji se ne može ne primijetiti jest smanjenje broja novih predmeta pristiglih na Opći sud. Naime, nakon rekordnog broja novih predmeta u 2016. godini (974), on se počeo smanjivati, pa je tako u 2017. godini na Opći sud pristiglo 917 novih predmeta, a u 2018. samo 834 – dakle, samo 5 posto više nego, primjerice, u 2013., godini koja je u analizama uzimana kao argument za cjelokupnu reformu.

Posljedično – imajući na umu povećanje broja zaključenih i smanjenje broja novih predmeta – logično je i da se broj neriješenih predmeta (kao što je to već rečeno u ovome radu, „krunski dokaz“ za potrebu provođenja reforme) – počeo smanjivati.

Naime, premda je riječ o relativno kratkom razdoblju i malom uzorku, vidljiv je velik pad broja neriješenih predmeta – s 1508 u 2017. na 1333 u 2018. godini (gotovo 12 posto). Ponovno se ovdje možemo osvrnuti na „polaznu“ 2013. godinu i zaključiti da je broj neriješenih predmeta tada bio gotovo jednak. Kad je riječ o područjima nadležnosti kojima pripadaju ti neriješeni predmeti, najveći dio odnosi se na predmete intelektualnog vlasništva (24 %) i državnih potpora (16 %), dok je onih najdugotrajnijih, predmeta s područja tržišnog natjecanja, samo 5 %⁶⁶.

Ako bismo mogli pretpostaviti da će broj novih i broj zaključenih predmeta u godinama koje dolaze ostati podjednak (oko 800 i oko 1100, a riječ je o prilično konzervativnoj procjeni jer je upravo prikazan trend znatnog povećanja broja zaključenih i znatnog smanjenja broja novih predmeta) – jednostavnom računicom može se zaključiti da bi Opći sud sve svoje zaostatke riješio u idućih četiri do pet godina. Imajući na umu dolazak još novih sudaca u 2019. godini i najavljene promjene u radu, gotovo je sigurno da bi to razdoblje moglo biti i znatno kraće.

Trajanje postupka

Trajanje postupka pred Općim sudom još je jedan od pokazatelja njegove produktivnosti i još jedan od argumenata za postavljanje pitanja smislenosti njegove reforme u obliku u kakvom je provedena.

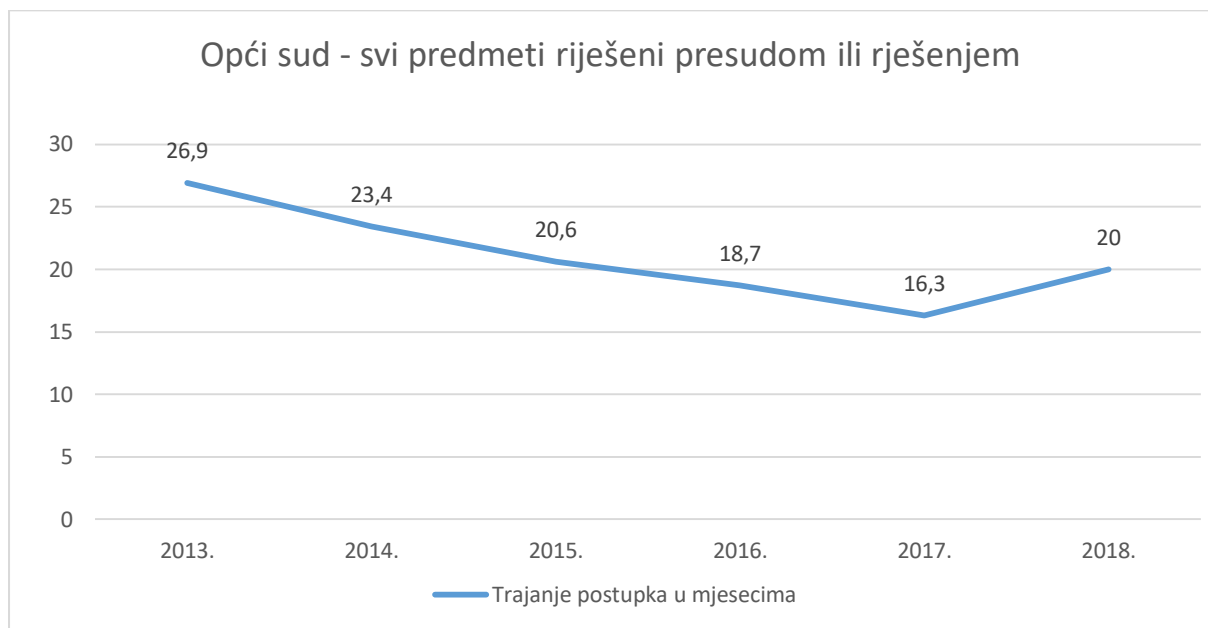
Naime, kao što je to vidljivo iz grafikona u nastavku, trajanje postupka pred Općim sudom posljednjih se godina stalno smanjivalo, i to znatno. Primjerice, u razdoblju od 2013. do 2017. godine Opći je sud skratio prosječno trajanje svojih postupaka s 26,9 na 16,3 mjeseca, što je smanjenje od gotovo 40 posto.

Usto što je nesumnjivo riječ o trendu koji pridonosi zaštiti legitimnih očekivanja, pravnoj sigurnosti i suđenju u razumnom roku (te izbjegavanju eventualnih tužbi za naknadu štete zbog dugotrajnosti sudskog postupka) – imajući na umu trend pada broja novih predmeta i povećanja broja zaključenih, doista se postavlja pitanje potrebe

---

⁶⁶ „Rapport annuel d'activités 2018“, brošura koju priprema tajništvo Općeg suda, str. 27.

reformе, osobito imaju li se na umu promjene koje je Opći sud najavio kako bi još više ubrzao rješavanje predmeta.

- graf izradio autora ovoga rada na temelju podataka iz godišnjih izvješća Suda za godine 2013.-2018.

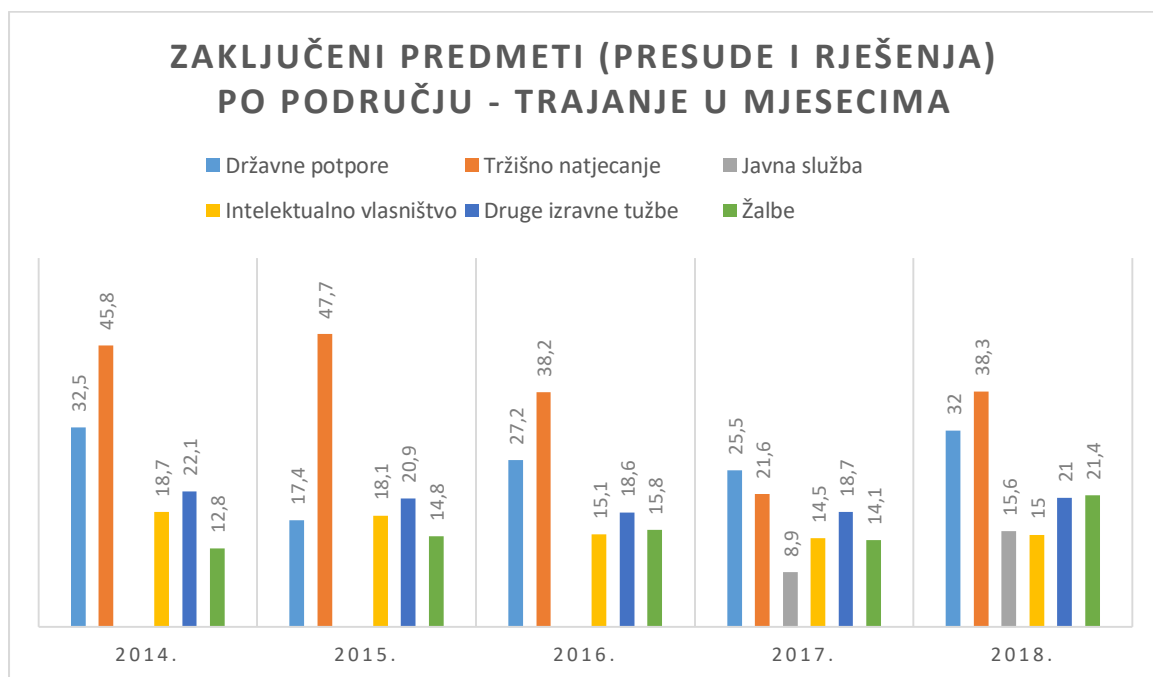
Trajanje postupaka na Općem sudu teško je usporedivo s onim na Sudu, s obzirom na to da se te dvije sudske instance bave različitim predmetima i provode različite postupke. Naime, Opći sud ne bavi se zahtjevima nacionalnih sudova za prethodnu odluku, nego ponajprije izravnim tužbama. Posljedica je toga općenito dulje trajanje postupaka na Općem sudu jer se, primjerice, u složenim postupcima državnih potpora ili, posebice, narušavanja tržišnog natjecanja mora posvetiti dugotrajnom i složenom utvrđivanju činjenica, čime se Sud, primjerice, u rješavanju zahtjeva za prethodnu odluku načelno ne mora baviti. Kako je to lijepo primijetio bivši sudac Općeg suda F. Dehousse, njegovi predmeti mogu biti i do četiri puta složeniji i dugotrajniji jer se on „bavi utvrđivanjem prava i činjenica, dok se Sud bavi samo pravom“⁶⁷.

Uz tu načelnu napomenu o neusporedivosti trajanja postupaka dvaju sudova, posvetimo li se samo Općem sudu, primjetno je skraćenje tih postupaka u posljednjih nekoliko godina, pa je tako od 2013. do 2017. Opći sud svake godine „rušio rekorde“

⁶⁷ Dehousse, F., *op. cit.* u bilješci 12., str. 57.

kad je riječ o trajanju svih postupaka. Ta se činjenica također ističe kao jedan od argumenata kako bi se dokazala nepotrebnost provedene reforme, ali se isto tako postavlja pitanje „zašto se Sud u svojim raznim prijedlozima reformi od 2011. godine odlučio gotovo isključivo usredotočiti na Opći sud, a nije uspio ozbiljno razmotriti vlastiti izazov opterećenja“⁶⁸.

U 2018. godini uočljivo je produljenje trajanja postupaka (na 20 mjeseci), a to se objašnjava činjenicom da je tijekom te godine rješavan znatan broj predmeta o tržišnom natjecanju koji su takvog obujma i složenosti da su postupci koji su u njima vođeni prirodno trajali znatno dulje od prosjeka⁶⁹. To je vidljivo iz sljedećeg grafičkog prikaza:

- graf izradio autora ovoga rada na temelju podataka iz godišnjih izvješća Suda za godine 2014.-2018.

Stoga je tadašnji predsjednik Općeg suda Jaeger u svojem predgovoru Godišnjem izvješću za 2018. zaključio da je ta godina „snažno ukazala na nov način funkcioniranja Općeg suda proizišao iz reforme ustrojstva Suda Europske unije. Ona je pružila ranu naznaku o novim sposobnostima kojima Opći sud raspolaže prilikom donošenja odluka,

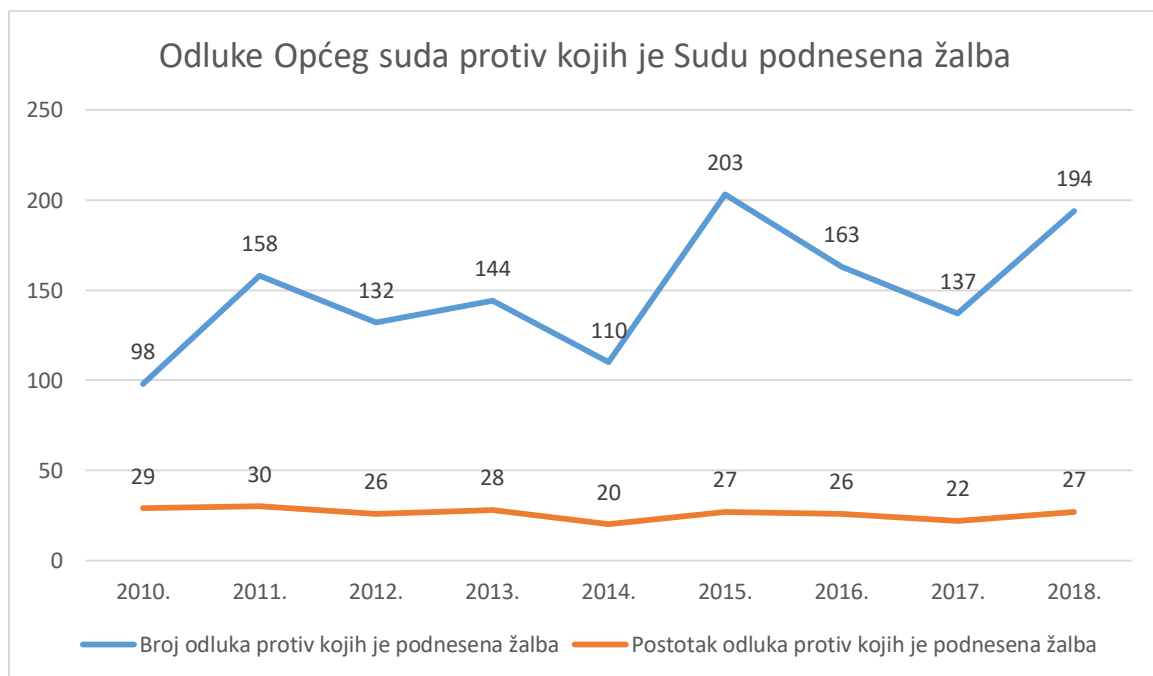
⁶⁸ Alemanno, A. i Pech, L., *op. cit.* u bilješci 24., str. 30.

⁶⁹ Godišnje izvješće za 2018., str 151.

što je vidljivo iz njegovog nastojanja da poveća broj upućivanja predmeta proširenim vijećima u slučajevima u kojima je to opravdano te iz njegova cilja da udovolji zahtjevima veće kvalitete i brzine, konstantnim osuvremenjivanjem svojih metoda rada i trajnim nastojanjem da taj rad bude učinkovit⁷⁰.

Odluke kao predmet žalbe – „kvaliteta presuda“

Kvaliteta rada Općeg suda i presuda koje on donese može se, barem donekle, mjeriti i brojem žalbi podnesenih Sudu, kojemu se podnose žalbe protiv presuda i rješenja Općeg suda koje se odnose na pravna pitanja. Ako je žalba dopuštena i osnovana, Sud ukida presudu Općeg suda. Sljedeći grafički prikaz prikazuje razvoj broja tih žalbi.

- graf izradio autora ovoga rada na temelju podataka iz godišnjih izvješća Suda za godine 2010.-2018.

Kao što je vidljivo, broj žalbi podnesenih Sudu protiv odluka Općeg suda u proteklih desetak godina prilično je stabilan i kreće se između 20 i 30 posto. Uočljiv je lagani trend porasta žalbi u posljednjih četiri do pet godina, ali taj je porast posljedica ukupnog porasta broja odluka koje je Opći sud u tom razdoblju donosio.

⁷⁰ Godišnje izvješće za 2018., str. 152.

Međutim, ono što je važno spomenuti jest mogućnost, pa čak se može reći i vjerojatnost povećanja broja žalbi u godinama koje dolaze. Naime, novi Opći sud svake će godine imati sve više predmeta, a to nužno znači i povećanje broja žalbi Sudu koje se odnose na pravna pitanja. Sud je poduzeo neke mjere kako bi se suočio s tim izazovom te je u posljednje vrijeme počeo češće primjenjivati članak 181. svojeg Poslovnika, prema kojem može u svakom trenutku, nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika, obrazloženim rješenjem odlučiti odbaciti odnosno odbiti žalbu ili protužalbu koje su u potpunosti ili djelomično očito nedopuštene ili očito neosnovane. Ta bi procedura mogla postati standard u postupanju Suda, kako bi se mogao nositi s valom žalbi koji će ga nesumnjivo zapljusnuti. S obzirom na to, mogli bismo zamisliti da u budućnosti žalbe na presude Općeg suda više neće biti samo pravni lijek kako bi se zaštitila prava zainteresirane stranke, nego prije svega sredstvo kojim će Sud jamčiti jedinstvo i dosljednost prava Unije.

Moguća rješenja – Što i kako dalje?

Nakon donošenja reforme i dubinske promjene pravosudnog sustava Unije, u pravnoj se teoriji, ali i na samom Sudu i Općem sudu, postavilo pitanje na koji je način najbolje iskoristiti odnosno koje pozitivne posljedice iz nje mogu proizići u smjeru funkcionalnijeg, učinkovitijeg i bržeg sudovanja.

Ubrzo nakon što je reforma stupila na snagu, i sam Opći sud najavio je prve naznake prilagođavanja novim okolnostima i novom pravnom okviru. Očekivano, prve izravne posljedice reforme bile su formiranje novih vijeća, pitanje specijaliziranih vijeća (osobito za službeničke sporove, nakon ukidanja specijaliziranog suda) i neke prilagodbe Poslovnika koje su proizlazile izravno iz donesene reforme. Riječ je o mjerama koje su se mogle najbrže provesti i koje bi svoj učinak mogle ostvariti u kratkoročnom razdoblju.

S druge strane, dalekosežnije posljedice reforme i one koje bi mogle iz temelja izmijeniti pravosudni sustav Unije zasad nisu vidljive, premda postoje i službene i neslužbene naznake u tom smjeru.

Od tročlanih prema peteročlanim vijećima

Udvostručavanje broja sudaca samo po sebi podrazumijeva dubinsku reorganizaciju unutarnje podjele i organizacije rada među sucima. Prvi je korak u tom smjeru bio očekivan – tradicionalna vijeća sastavljena od tri suca u složenijim predmetima počela su zamjenjivati vijeća od pet sudaca, koja su već otprije postala standard na Sudu. Vijeća od tri suca nisu odmah potpuno zamijenjena onim peteročlanima, ali uočljiv je trend donošenja sve većeg broja odluka u tim proširenim vijećima od pet članova⁷¹.

I sam predsjednik Lenaerts nakon donošenja reforme isticao je ideju da bi dodatni suci trebali omogućiti dodjelu većeg broja predmeta, osobito onih važnijih, vijećima od pet sudaca. To bi, kako je tvrdio, „trebalo dovesti do kvalitetnijih presuda i dodatno ojačati legitimnost odluka Općeg suda“⁷². U svojem predgovoru Godišnjem izvješću za 2018. predsjednik Općeg suda Jaeger naglasio je, pak, da je „novim ustrojstvom Općem sudu omogućeno da ciljano poveća broj predmeta u kojima odlučuje u proširenom sastavu, kada to opravdava pravna složenost, važnost predmeta ili druge posebne okolnost, osobito kada je riječ o pojedinim predmetima koji [...] uključuju nedvojbeno značajne pravne, ekonomske, financijske i institucionalne posljedice“⁷³. Tadašnji potpredsjednik Općeg suda Marc van der Woude⁷⁴ u vezi s time naglašava, pak, da „intervencija većeg broja sudaca u važne ili specifične predmete ili predmete u kojima postoje pravne poteškoće omogućuje da se prikupi više stajališta i stručnih mišljenja, pruži više pozornosti i, prema tome, ojača autoritet presuda Općeg suda. Upućivanje proširenim sastavima također omogućuje Općem sudu da oblikuje svoju sudsku praksu pridavanjem osobite važnosti određenim presudama“⁷⁵.

Tako je u 2018. godini znatno povećan broj predmeta u kojima se odlučivalo u proširenom sastavu od pet sudaca – u 87 predmeta odluku je donosio prošireni sastav, što čini 8,6 % svih zaključenih predmeta, odnosno udio koji je četiri puta veći od

---

⁷¹ Tako je, primjerice, prema Godišnjem izvješću za 2018. (tablica na str. 224.), te godine Opći sud donio 87 presuda i rješenja u vijeću sastavljenom od pet sudaca, dok se u četiri godine prije toga taj broj kretao između 11 i 18).

⁷² Lenaerts, Koen, „J’assume pleinement cette réforme“, intervju za „Le Jeudi“, 28. siječnja – 3. veljače 2016.

⁷³ Godišnje izvješće za 2018., str. 151.

⁷⁴ Koji je nekoliko mjeseci nakon toga, potkraj rujna 2019., postao i njegov predsjednik, naslijedivši M. Jaegera.

⁷⁵ Godišnje izvješće za 2018.

prosječno zabilježenog počevši od 2009. Za usporedbu, u 2017. godini u proširenom sastavu odlučeno je samo u 18 predmeta – dakle gotovo pet puta manje. Tijekom godina, pak, koje su prethodile reformi, Opći sud u određenoj je mjeri odustao od korištenja proširenim sastavom, koje se uvrijezilo u razdoblju od 1995. do 2005.⁷⁶ Isto tako, zanimljivo je spomenuti gotovo potpun izostanak preostalih dvaju mogućih sastava – predmeti se sucu pojedincu odnosno velikom vijeću dodjeljuju vrlo rijetko (ukupan postotak tih dvaju sastava je manji od 1 %).

Taj trend odlučivanja u proširenom sastavu sa završetkom reforme u rujnu 2019. napokon je i formaliziran. Naime, u priopćenju za medije od 11. rujna 2019.⁷⁷ Opći sud objavio je niz različitih mjera radi prilagodbe na promjenu u sudskoj hijerarhiji i radi omogućavanja učinkovitog rada u proširenom kolegiju.

Tako je, kao prvo, broj vijeća povećan s devet na deset, a svako vijeće sastavljeno je od pet sudaca, ne dovodeći u pitanje mogućnost uspostavljanja vijeća u sastavu od šest sudaca. Kao drugo, kako bi se omogućilo raznovrsnije određivanje sastava suda, preispitan je način njihova određivanja. Do tada se vijeće od pet sudaca dijelilo na dva trajna sastava kojima je predsjedao isti predsjednik vijeća, a za ubuduće Opći sud odlučio je povećati broj sastava suda tako što je uveo rotaciju sudaca. Vijeće od pet sudaca omogućit će određivanje šest sastava suda, a vijeće od šest sudaca određivanje deset sastava suda. Kao treće, izmijenjen je način sastavljanja velikog vijeća (u sastavu od 15 sudaca) – novim načinom sastavljanja predviđa se sudjelovanje predsjednika, potpredsjednika, ograničenog broja predsjednika vijeća, sudaca vijeća pred kojim je prvotno pokrenut postupak i drugih sudaca izabranih naizmjenice prema položaju prema senioritetu i obrnutom položaju prema senioritetu.

Kad je riječ o tome kako je pravna teorija prihvatila izmjene u organizaciji i funkcioniranju sudskih vijeća, D. Sarmiento⁷⁸ naglašava da se, premda je još prerano

---

⁷⁶ Godišnje izvješće za 2018.

⁷⁷ Priopćenje za medije br. 111/19 od 19. rujna 2019.

⁷⁸ Sarmiento, D., „The Reform of the General Court: An Exercise in Minimalist (but Radical) Institutional Reform“, Cambridge Yearbook of European Legal Studies, 19 (2017), str. 236.-251.

ocjenjivati učinak novih sastava, može pretpostaviti da će suci radije zasjedati u vijećima od tri člana. To je, naime, godinama bilo pravilo na Općem sudu i dobro je funkcioniralo. Usto, proširena vijeća mogla bi dovesti u pitanje brzinu odlučivanja jer su dosadašnja, manja vijeća uže surađivala te su suci bili profesionalno povezani. Također, upitni su i nejasni i kriteriji na temelju kojih bi se predmeti dodjeljivali peteročlanim vijećima. Naime, na Sudu se predmeti dodjeljuju vijećima na zajedničkom plenarnom zasjedanju te postoje određeni kriteriji odnosno standardi. Na Općem sudu to do sada nije postojalo, pa D. Sarmiento predlaže sustav prema kojem bi se predmeti intelektualnog vlasništva u pravilu dodjeljivali vijećima od tri suca, a iznimno onima od pet sudaca, dok bi kod složenijih predmeta, primjerice tržišnog natjecanja, opće pravilo mogla biti proširena vijeća. D. Sarmiento isto tako, pomalo ironično, primjećuje da je nova organizacija Općeg suda (vijeća od tri i pet sudaca te veliko vijeće) identična onoj na Sudu, a broj sudaca je dvostruko veći.

Stoga zaključuje: „Ako je svrha reforme usmjeriti Opći sud prema pravosudnom sustavu posvećenom rezultatu i produktivnosti, on mora biti oprezan prilikom korištenja većih sastava vijeća, koja imaju tendenciju usporavanja, a ne ubrzavanja postupka“⁷⁹.

S tim se zaključkom slažu i Alemanno i Pech⁸⁰, koji se pozivaju i na suca Anthonyja Collinsa, prema kojem „ideja da nam je potrebno više sudaca da bi odlučivali u proširenim sastavima ne proizlazi iz činjenica“ i „pet sudaca treba više vremena da bi odlučilo nego tri suca“. Sudac Collins u svojem predavanju iz ožujka 2016.⁸¹ također ističe da je velika većina predmeta prikladna za odlučivanje u vijećima od tri suca i da ne postoji dokaz da bi takav pristup umanjio kvalitetu presuda, odnosno da bi ih više bilo predmet žalbi. Ono što će povećati broj žalbi jest povećan broj predmeta, a pitanje je, dodaje sudac Collins, je li Sud na to spreman.

---

⁷⁹ *Ibid.*, str. 242.

⁸⁰ Alemanno, A. i Pech, L., *op. cit.* u bilješki 24., str. 26.: „Zaokret prema više slučajeva dodijeljenih vijećima od pet sudaca najvjerojatnije će usporiti, a ne ubrzati postupak donošenja odluka u Općem sudu“.

⁸¹ Collins, A. M., *op. cit.* u bilješki 13.

I bivši sudac Dehousse dovodi u pitanje veću produktivnost samim povećanjem broja vijeća. Tako kaže da je – premda se tvrdi da će Opći sud s devet vijeća umjesto pet biti produktivniji – taj numerički argument upitan⁸². Naime, podsjeća na to da je Opći sud i prije 2007. imao veći broj vijeća (deset vijeća s po tri suca, a svaki je predsjednik predsjedao dvama vijećima) te tvrdi da sam broj vijeća ne može ubrzati postupanje po predmetima. Umjesto toga, on predlaže druge mjere kojima bi se povećala produktivnost i znatno smanjili troškovi: bolju raspodjelu osoblja među sudovima; bolje iskorištavanje mjera uvedenih novim Poslovníkom 2015.; ocjenjivanje rada sudskih savjetnika; veće oslanjanje na tajništvo Općeg suda te nametanje sudskih pristojbi⁸³.

S obzirom na uočen pad broja predmeta pred Općim sudom, Alemanno i Pech se, zaključno, pitaju nije li prelazak na peteročlana sudska vijeća zapravo motiviran mnogo prozaičnijim razlogom – time da će „novim sucima Općeg suda biti dodijeljen vrlo ograničen broj predmeta“⁸⁴.

Specijalizacija vijeća – stručniji suci za kvalitetnije odluke

Kao posljedica ukidanja Službeničkog suda i kao jedan od mogućih putova prema učinkovitosti i povećanju kvalitete presuda i rješenja, očekivani potez bilo je razmišljanje o specijalizaciji sudskih vijeća, kako bi se osigurala viša razina stručnosti, ponajprije u službeničkim sporovima. Naime, kao što je to već istaknuto u ovome radu, Službenički sud pokazao se kao izvrstan i učinkovit instrument koji je svojom specijalizacijom dosegno zavidnu razinu stručnosti, učinkovitosti, brzine i kvalitete presuda. Međutim, specijalizacija vijeća je novost na Sudu kao instituciji i njezino uvođenje ne prolazi ni brzo ni lako, a rezultate tek treba vidjeti. Naime, i sam je Sud kroz svoju povijest izbjegavao bilo kakvu formalnu specijalizaciju, premda su se,

---

⁸² Dehousse, F., *op. cit.* u bilješci 12., str. 51.

⁸³ Dehousse, F., *op. cit.* u bilješci 12., str. 53.-55.

⁸⁴ Alemanno, A. i Pech, L., *op. cit.* u bilješci 24., str. 26.

neformalno, sve do danas određeni suci odnosno kabineti specijalizirali za određene vrste predmeta⁸⁵. To je bila praksa i na Općem sudu od njegova osnivanja.

Osim toga, specijalizaciju vijeća i Sud i Komisija⁸⁶ isticali su kao jedno od rješenja i prednosti reforme i tijekom zakonodavnog postupka donošenja Uredbe 2015/2422, još od prvog prijedloga iz 2011. Konačno, ta je mogućnost unesena i u Uredbu, u kojoj se, u članku 3. stavku 1., Sudu nalaže da u okviru izvješća Parlamentu, Vijeću i Komisiji posebnu pozornost prida „daljnjem osnivanju specijaliziranih vijeća i/ili drugim strukturnim promjenama“.

Kad je riječ o tome za koje bi se vrste predmeta vijeća mogla specijalizirati, i u pravnoj teoriji i unutar samog Općeg suda prije svega se naglašavaju službenički predmeti, kao logična posljedica ukidanja Službeničkog suda, a usto i predmeti s područja intelektualnog vlasništva.

Neki autori također navode koristi od moguće specijalizacije vijeća za područje tržišnog natjecanja⁸⁷. Tvrde da bi na tom pravnom području (ali ne samo na tom, pa bismo njihove argumente mogli uzeti kao općenite argumente za specijalizaciju vijeća) odlučivanje ograničenog broja sudaca koji bi se specijalizirali pridonijelo dosljednosti i predvidljivosti presuda. Također, kao prednost ističu oslobađanje resursa za područja kojima bi se bavila „opća vijeća“ i odbacuju protuargument da bi specijalizacija dovela do toga da bi suci izgubili dodir s općim pravom i bili izolirani od njegova razvoja⁸⁸. Ovdje se usputno može spomenuti da Montag i Hoseinian iznose ideju i o specijaliziranom sudu EU-a za tržišno natjecanje, a ne samo vijeću, ali zaključuju da je ona daleko od realizacije.

---

⁸⁵ Sarmiento, D., *op. cit.* u bilješci 78., str. 242.

⁸⁶ Možda je zanimljivo napomenuti da je Komisija kasnije, kad je davala svoje mišljenje o prijedlogu uredbe o ukidanju Službeničkog suda i prebacivanju njegovih predmeta Općem sudu, donekle odstupila od tog svojeg zagovaranja specijalizacije vijeća (Collins, A. M., *op. cit.* u bilješci 13., str. 18.).

⁸⁷ Montag, Frank i Hoseinian, Foad, „The Forthcoming Reform of the General Court of the European Union - Potential Specialization Within the General Court“, poglavlje 6., *International Antitrust Law & Policy: Fordham Competition Law 2012*.

⁸⁸ *Ibid.*, str. 94.

Međutim, specijalizacija vijeća nije se počela uvoditi od samog stupanja reforme na snagu, nego su se naznake u tom smjeru pojavile tek kasnije, a sama provedba do danas nije počela.

Ubrzo nakon prosinca 2015., odnosno stupanja reforme na snagu, Opći sud odlučio je da neće formalno specijalizirati svoja vijeća. Na plenarnoj sjednici velika većina članova odlučila je zadržati dotadašnji način dodjeljivanja predmeta, što je značilo odgodu (ili odustajanje?) od specijalizacije vijeća⁸⁹. Namjera Općeg suda bila je, umjesto toga, uvesti učinkovite i transparentne kriterije za dodjeljivanje predmeta, kako bi se sucima omogućila neformalna specijalizacija u određenim područjima prava Unije. Argumentacija koju sudac Collins navodi odnosila se na to da takva formalna specijalizacija vijeća nije predviđena Ugovorima (prema kojima Opći sud nije ni specijalizirani sud ni skupina specijalista/stručnjaka), ali i na njezinu praktičnu neprovedivost. Naime, riječ je o sudu sastavljenom od sudaca iz 28 (odnosno nakon izlaska Ujedinjene Kraljevine 27) država članica koji se ne može uspoređivati s nacionalnim sudovima. Usto, postavilo se pitanje bi li specijalizacija donijela ikakvu korist jer bi suci, čiji je mandat vremenski ograničen, njome zapravo bili „izgubljeni“ za druge predmete; također, upitno je kako bi se specijalizacija odrazila na sudske savjetnike u kabinetima (bi li ostali sa sucem koji je, primjerice, promijenio specijalizaciju ili bi morali početi novu). Sudac Collins zaključuje da je zbog svega toga rasprava o specijalizaciji vijeća Općeg suda zatvorena „za doglednu budućnost“⁹⁰.

Uz te argumente koje je sudac Collins predstavio u svojem izlaganju, D. Sarmiento postavlja još neka praktična pitanja⁹¹ u vezi sa specijalizacijom vijeća Općeg suda. Naime, kako bi se ona potpuno iskoristila, nužna je određena stabilnost, a pitanje je koliko se ta stabilnost može postići uz sudački mandat od šest godina. Također, države članice vjerojatno ne bi blagonaklono gledale na činjenicu da suci koje su poslale u Luxembourg, a imenovanje sudaca ima i određenu političku težinu, tijekom svojeg

---

⁸⁹ Collins, A. M., *op. cit.* u bilješki 13., str. 17.

⁹⁰ Collins, A. M., *op. cit.* u bilješki 13., str. 18.

⁹¹ Sarmiento, D., *op. cit.* u bilješki 78., str. 243.

mandata odlučuju, primjerice, samo o pitanjima intelektualnog vlasništva, dok drugi suci odlučuju o, uvjetno rečeno, važnijim predmetima s područja državnih potpora ili tržišnog natjecanja. Takva bi situacija, smatra Sarmiento, mogla dovesti do opasnosti od stvaranja „sudaca prvog reda“ i „sudaca drugog reda“ te bi mogla narušiti imidž i autoritet Općeg suda.

Specijalizaciju vijeća u svojem radu oštro napada i F. Dehousse, sličnom argumentacijom. On ponajprije ističe konstitucionalne i upravljačke prepreke kao i „iluziju da specijalizacija vijeća i sudaca osigurava veću produktivnost i dosljednost sudske prakse na nestabilnom sudu sa stalnim izmjenama sastava“⁹².

Međutim, Opći sud u priopćenju za medije u rujnu 2019. ipak je objavio da je odlučio specijalizirati svoja vijeća⁹³. Stoga će, od deset vijeća Općeg suda, četiri obrađivati predmete o javnoj službi, a šest će vijeća odlučivati o predmetima o intelektualnom vlasništvu. Svi ostali sporovi raspodijelit će se između svih vijeća. U tom kontekstu, Opći sud zadržao je, prilagođavajući ga kako bi se uzela u obzir specijalizacija vijeća, sustav za dodjelu predmeta koji je predviđen njegovim Poslovníkom i koji se temelji na pravilu naizmjeničnog redosljeda, ne dovodeći u pitanje odstupanja od pravila koja se temelje na utvrđivanju povezanosti između određenih predmeta (slučaj kod predmeta s istim predmetom odlučivanja ili koji su dio istog niza predmeta ili koji imaju pravne sličnosti) i na osiguranju ravnomjerne raspodjele posla.

Zaključno, može se reći da je, uza sve kritike, najavljena formalizacija specijalizacije sudskih vijeća realnost i korak u dobrom smjeru, osobito kad je riječ o službeničkim sporovima i onima s područja intelektualnog vlasništva, no za njezine prave rezultate i učinke – te hoće li se doista i na koji način provoditi u praksi – morat ćemo pričekati neko vrijeme. Međutim, ako se ta specijalizacija u praksi svede na izmjene sudaca kako bi sudjelovali i u „zabavnim“ i u „dosadnim“ vijećima, takva bi rotacija mogla biti kobna za dosljednost i stabilnost sudske prakse.

---

⁹² Dehousse, F., *op. cit.* u bilješci 12., str. 59.

⁹³ Priopćenje medije br. 111/2019 od 19. rujna 2019.

Odlučivanje u prethodnim postupcima – može li se pitanjima nacionalnih sudova baviti itko osim Suda?

Jedna je od temeljnih nadležnosti Suda EU-a uska suradnja s nacionalnim sudovima, koji neposredno primjenjuju pravo Unije. Ključan je instrument te suradnje sustav prethodnih pitanja o tumačenju tog prava. Naime, nacionalni sudovi mogu se (a katkad i moraju) obratiti Sudu sa svojim zahtjevom za tumačenje, kako bi se osigurala učinkovita i ujednačena primjena prava Unije. Zahtjev za prethodnu odluku također se može odnositi na provjeru valjanosti akta koji su donijele institucije Unije.

Mogućnost prijenosa nadležnosti za odlučivanje o prethodnim pitanjima u određenim pravnim područjima na Opći sud uvedena je Ugovorom iz Nice, kojim je provedena najambicioznija reforma Suda, pripremajući se za pridruživanje velikog broja novih država članica i porast broja zahtjeva za prethodnu odluku iz danas već 28 (27) nacionalnih pravnih sustava.

Naime, prema članku 267. prvom stavku UFEU-a, „Sud Europske unije nadležan je odlučivati o prethodnim pitanjima koja se tiču: (a) tumačenja Ugovorâ; (b) valjanosti i tumačenja akata institucija, tijelâ, uredâ ili agencija Unije“. Međutim, UFEU uvodi i mogućnost da Opći sud u određenim slučajevima odlučuje o zahtjevima za prethodnu odluku nacionalnih sudova: „Opći sud nadležan je za provođenje postupka i odlučivanje o prethodnim pitanjima temeljem članka 267. u posebnim područjima utvrđenima Statutom“⁹⁴.

Premda ta mogućnost, dakle, postoji (uz izmjenu Statuta Suda), do danas nije primijenjena, a ni sam Sud do pokretanja najnovije reforme nije pokazao namjeru da to promijeni.

Mogućnost prijenosa dijela nadležnosti za odlučivanje o prethodnim pitanjima na Opći sud nesumnjivo je bila na umu i predlagatelju i zakonodavcu prilikom donošenja

---

⁹⁴ čl. 256. st. 3. UFEU-a

reformu Općeg suda, međutim izrijekom je kao jedna od njezinih motivacija navedena tek u priopćenju za medije br. 44/15 od 28. travnja 2015., a i to samo usputno: „Stoga će povećanje broja sudaca Općeg suda omogućiti eventualan prijenos određenih nadležnosti Suda na taj sud, što je jedino rješenje koje Ugovori predviđaju za suočavanje sa zagušenjem na razini Suda.“

Kao što je to prethodno navedeno u ovome radu, Uredba 2015/2422 uvodi obvezu da Sud do 26. prosinca 2017. „sastavlja izvješće o mogućim promjenama u podjeli nadležnosti za odlučivanje o prethodnim pitanjima iz članka 267. UFEU-a“⁹⁵. U tom izvješću⁹⁶ Sud je naglasio svoju opterećenost zahtjevima za prethodnu odluku (broj je u posljednjih petnaestak godina gotovo utrostručen) te, premda priznaje da bi prijenos dijela nadležnosti na Opći sud nesumnjivo ublažio to opterećenje, ipak iznosi argumente za zadržavanje svoje isključive nadležnosti. Naime, postavlja pitanje koja bi to bila „posebna područja“ u kojima bi se prenijela nadležnost za odlučivanje i zaključuje da bi mogla biti riječ samo o uskim tehničkim područjima (carine, oporezivanje, socijalna sigurnost). Usto upozorava na opasnost od neusklađenosti sudske prakse te zaključuje da bi takav prijenos nadležnosti bio „iznimno osjetljiv pothvat“ i da „u takvim okolnostima Sud smatra da u ovom trenutku nema potrebe za prijedlogom izmjene Statuta kako bi se Općem sudu prenio dio nadležnosti za odlučivanje o zahtjevima za prethodnu odluku“⁹⁷.

Bez obzira na takvo stajalište Suda – koje je donekle razumljivo jer bi takav prijenos, uvjetno rečeno, bio zadiranje u njegove ovlasti, a i zabrinutost za dosljednost prava Unije čini se prilično utemeljenom – tu mogućnost ne bi trebalo potpuno odbaciti. Stoga su u pravnoj teoriji razmatrani izazovi s kojima bi se i Sud i Opći sud suočili ako do prijenosa dijela nadležnosti u budućnosti dođe.

---

⁹⁵ Čl. 3. st. 2. Uredbe 2015/2422

⁹⁶ Dostupno na engleskom jeziku na internetskoj stranici Suda: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-01/en_2018-01-12_08-43-52_183.pdf

⁹⁷ *Ibid.*, str. 7.

Tako se D. Sarmiento⁹⁸ slaže da Opći sud ima dovoljno resursa i znanja da se uhvati ukoštac sa zahtjevima nacionalnih sudova za tumačenje europskog prava, no ipak ističe da bi moglo doći do strukturalnih problema. Kao prvo, i on upozorava na mogućnost nedosljednosti sudske prakse na tako velikom sudu od devet vijeća s po pet sudaca različitog porijekla i stručnosti te u tako uskim, tehničkim pravnim područjima kao što su sustav poreza na dodanu vrijednost, žigovno pravo ili carinski propisi. Ta bi realna opasnost mogla biti izbjegnuta učinkovitim sustavom preispitivanja odluka Općeg suda u prethodnim postupcima, no Sud dosad nije bio pretjerano sklon toj mogućnosti, premda je ona predviđena UFEU-om⁹⁹. Bez obzira na to, uvede li se odlučivanje Općeg suda o nekim prethodnim pitanjima, taj sustav preispitivanja njegovih odluka, koji se dosad odnosio samo na službeničke predmete, morat će biti aktiviran i u mnogim drugim pravnim područjima, a D. Sarmiento zaključno izražava sumnje u njegovu učinkovitost i korisnost te spremnost Suda da se s njime suoči. Stoga upozorava na opasnost da bi prijenos nadležnosti, čija je namjera upravo smanjenje opterećenja Suda, zapravo mogao imati potpuno suprotan učinak jer bi on možda morao razmatrati svaku odluku Općeg suda donesenu na zahtjev nacionalnog suda.

Neki drugi autori¹⁰⁰ upozoravaju pak na to da – kad bi se nadležnost za „manje važna područja“ i prenijela na Opći sud – ne postoji jamstvo da se neko važno pitanje prava Unije neće pojaviti i u takvom području jer „sa stajališta prava EU-a ne postoji suodnos između područja predmeta i važnosti“.

Ipak, A. Albors-Llorens tvrdi da nema razloga sumnjati u sposobnost Općeg suda da tumači pravo Unije na način da se ne bi ugrozila njegova jedinstvenost. Povlačeći usporedbu s pravom tržišnog natjecanja – nakon što su nacionalni sudovi i tijela 2003. dobili nadležnost za odlučivanje o primjeni kriterija iz članka 101. stavka 3. UFEU-a, koja je dotad, zbog svoje važnosti, bila rezervirana za Komisiju – zaključuje da su učinci te

---

⁹⁸ Sarmiento, D., *op. cit.* u bilješci 78., str. 248.

⁹⁹ Čl. 256. st. 3. drugi podstavak UFEU-a: „Odluke Općeg suda o prethodnim pitanjima može iznimno ispitati Sud u skladu s uvjetima i ograničenjima utvrđenima u Statutu kada postoji ozbiljna opasnost ugrožavanja jedinstva ili dosljednosti prava Unije.“

¹⁰⁰ Primjerice, Paul Craig u svojem djelu „The Lisbon Treaty“, kako ga citira Albertina Albors-Llorens u radu „The Court of Justice in the Aftermath of the Judicial Reform“.

decentralizacije bili pozitivni. Ta autorica također zaključuje da bi, s obzirom na bujanje broja zahtjeva za prethodnu odluku, ne dođe li do prijenosa nadležnosti, to moglo prouzročiti velike zastoje u radu Suda i, posljedično, oklijevanja nacionalnih sudova da uopće upute zahtjev. Autorica iznosi i ideju da bi prošireni Opći sud mogao preuzeti odlučivanje u prethodnim postupcima o valjanosti akata Unije.

Također izlaže vrlo zanimljivu ideju da bi za zahtjeve za prethodnu odluku nižih nacionalnih sudova mogao biti nadležan Opći sud, dok bi za one viših sudova ostao nadležan Sud. U tom bi slučaju – nadležnosti prema hijerarhiji, a ne sadržaju zahtjeva – bila zadržana mogućnost da viši nacionalni sud preispituje odluku nižega (a i da Sud preispituje odluku Općeg suda), pa ne bi u pitanje bila dovedena pravilna primjena europskog prava. Takav bi se sustav mogao doživjeti i kao prijelazni, dok se Sud ne uvjeri u sposobnost Općeg suda da odlučuje u prethodnim postupcima. Ako bi on na neki način bio ugrađen u postupak odlučivanja, predlaže se i prilagodba pravila postupka Općeg suda tom zahtjevu – ponajprije angažiranje nezavisnog odvjetnika, prema uzoru na Sud, uvođenje hitnog postupka i revizija postupka ispitivanja odluka Općeg suda iz članka 256. stavaka 2. i 3. UFEU-a¹⁰¹.

Iz navedene argumentacije u pravnoj teoriji mogli bismo zaključiti da bi Opći sud sastavljen od 56 članova (odnosno 54 nakon izlaska Ujedinjene Kraljevine) napokon mogao potaknuti (ili natjerati?) Sud da se odrekne dijela svoje nadležnosti za odlučivanje u prethodnim postupcima – barem u nekim specijaliziranim područjima kao što su predmeti o PDV-u (kojima je Sud nepotrebno zatrpan) ili intelektualnom vlasništvu. Taj bi prijenos nadležnosti imao svoj „osigurač“ u ovlastima Suda da ispituje odluke Općeg suda, no u njegovu uvođenju treba biti iznimno oprezan kako se ne bi dovela u pitanje dosljednost i jedinstvenost prava Unije.

---

¹⁰¹ Guinchard, Emmanuel i Granger, Marie-Pierre, „Conclusion: Sisyphus in Luxemburg“, u zborniku „The New EU Judiciary. An Analysis of Current Judicial Reforms“, ur. Emmanuel Guinchard i Marie-Pierre Granger, Wolters Kluwer, 2017.

Zaključak

Reforma Općeg suda pokrenuta je kao tehnička promjena, kao odgovor na njegovu preopterećenost i zaostatke u rješavanju predmeta koji su nastali u godinama prije njezina pokretanja. Međutim, pretvorila se u dubinsku sustavnu i institucionalnu reformu koja već sada ima dalekosežne posljedice na cijelu sudsku arhitekturu Unije, a u budućnosti te će posljedice biti još očitije i otvorit će se mnoga pitanja na koja će morati biti dani odgovori.

Bez obzira na oštra protivljenja samog Općeg suda, ali i nekih institucija, zaposlenika, medija i pravne struke, koja su detaljno prikazana u trećem dijelu rada, i bez obzira na upozoravanja na njezine goleme financijske posljedice i pozivanja na jeftinije i prikladnije rješenje – primjerice, manji broj novih sudaca, ali znatno veći broj osoblja – reforma je provedena u potpuno suprotnom smjeru: tako što je udvostručen broj sudaca te je ukinut specijalizirani sud za službeničke sporove (a broj djelatnika ne samo da nije povećan nego je u nekim kabinetima čak i smanjen). Premda sam u ovome radu, analizirajući statističke podatke, koji dokazuju povećanje produktivnosti Općeg suda i trend smanjenja zaostataka, pokušao dokazati da za reformu u obliku u kakvom je provedena nije bilo nikakva činjeničnog temelja, pritisak je očito bio prejak i pristalo se na kompromis, s obzirom na nemogućnost dogovora država članica glede rotacije sastava Općeg suda.

No, bez obzira na sve, reforma je provedena i dionici pravosudnog sustava s njome se moraju suočiti te je na najbolji mogući način iskoristiti. Naime, dugoročne posljedice reforme kojih bi cilj bio povećanje učinkovitosti i brzine Općeg suda te kvalitete njegovih presuda ponajprije će ovisiti o mogućnosti prilagodbe Općeg suda i njegovoj spremnosti da se suoči s izazovima koji su pred njega postavljeni.

U tom smislu, i pravna teorija i sam Sud nude mnoga rješenja kako u danim okolnostima stvoriti brži, učinkovitiji i kvalitetniji pravosudni sustav. Svi ti prijedlozi imaju svoje dobre i loše strane, svoje prednosti i mane, i većina njih bila bi novost – neki čak i radikalna – u tradicionalnoj i prilično zatvorenoj instituciji.

Neka rješenja već su provedena ili najavljena, no prerano je za ocjenu njihove učinkovitosti i koristi. Prije svega, riječ je o reorganizaciji sastava vijeća Općeg suda, koja bi, uza sve kritike pravne teorije, uz dobar upravljački pristup mogla ostvariti očekivane rezultate – odnosno brže i kvalitetnije donošenje odluka. Usto, jedan od smjerova u kojima bi Opći sud mogao krenuti (i već jest krenuo) je specijalizacija vijeća, ponajprije za službeničke sporove i one s područja intelektualnog vlasništva, instrument koji bi, također uz kvalitetan upravljački i organizacijski pristup te određene prilagodbe sudskog postupka, mogao pridonijeti učinkovitosti. Ipak, ključna, ali i najspornija promjena bilo bi dodjeljivanje Općem sudu dijela nadležnosti za odlučivanje o prethodnim pitanjima. Jedna takva dubinska promjena samog temelja sustava prava Unije nesumnjivo je osjetljiva i njezini se rezultati ne mogu lako predvidjeti, no, ako institucija i zakonodavci žele preuzeti odgovornost i poduzeti dalekosežne korake – možda bi ova reforma mogla bila najbolja prilika za to.

Naime, udvostručavanje broja sudaca Općeg suda – uz razuman pristup i organizaciju te uz dalekovidnije donošenje odluka i suradnju svih dionika u pravosudnom sustavu Unije – moglo bi se pretvoriti u priliku za stvaranje kvalitetnijeg i učinkovitijeg pravosudnog aparata, na dobrobit Suda, Unije i svih njezinih građana te u konačnici vladavine prava, jedne od temeljnih vrijednosti ujedinjene Europe.

Literatura¹⁰²

Knjige i članci

- Albors-Llorens, Albertina, „The Court of Justice in the Aftermath of the Judicial Reform“, u zborniku „The New EU Judiciary. An Analysis of Current Judicial Reforms“, ur. Emmanuel Guinchard i Marie-Pierre Granger, Wolters Kluwer, 2017.
- Alemanno, Alberto i Pech, Laurent, „Thinking Justice Outside the Docket: A Critical Assessment of the Reform of the EU's Court System“, *Common Market Law Review*, Vol. 54, No. 1, 2017.
- Alemanno, Alberto i Pech, Laurent, „Reform of the EU's court system: Why a more accountable – not a larger – court is the way forward“, dostupno na: <http://www.europeanpapers.eu/en/europeanforum/tribunal-une-reforme-du-statut-de-la-cjue-en-demi-teinte>
- Alemanno, Alberto i Pech, Laurent, „Where do we stand on the reform of the EU's Court System? On a reform as short-sighted as the attempts to force through its adoption“, dostupno na: <https://verfassungsblog.de/where-do-we-stand-on-the-reform-of-the-eus-court-system-on-a-reform-as-short-sighted-as-the-attempts-to-force-through-its-adoption/>
- Berardis, Guido; Collins, Anthony Michael; Dehousse, Franklin i Pelikánová, Irena, „Doubling the General Court's Judges: Why progressive, reversible and more economical solutions are far better“, Submission to the European Parliament's rapporteurs, 4. travnja 2015., str. 2.
- Collins, Anthony Michael, „The General Court: Enlargement or Reform?“, Annual Conference on European Law, King's College, London, 11. ožujka 2016., dostupno na: <https://www.kcl.ac.uk/law/research/centres/european/Judge-Collins-lecture.pdf>
- Dehousse, Franklin, „The Reform of the EU Courts (II) – Abandoning the Management Approach by Doubling the General Court“, Egmont Paper 83, Egmont, ožujak 2016.
- Guinchard, Emmanuel i Granger, Marie-Pierre, „Conclusion: Sisyphus in Luxembourg“, u zborniku „The New EU Judiciary. An Analysis of Current Judicial Reforms“, ur. Emmanuel Guinchard i Marie-Pierre Granger, Wolters Kluwer, 2017.

---

¹⁰² Svim internetskim poveznicama koje su navedene u ovome radu pristupljeno je 1. listopada 2019. i tog dana sve su bile aktivne.

- Hirst, Nicholas, „Judges ‘pray’ for cases as European court expands“, Politico, 14. lipnja 2016., dostupno na: <https://www.politico.eu/article/judges-pray-for-cases-european-general-court-expands-bored-backlog-clearing-reform/>
- Lenaerts, Koen, „J’assume pleinement cette réforme“, intervju za „Le Jeudi“, 28. siječnja – 3. veljače 2016.
- Montag, Frank i Hoseinian, Foad, „The Forthcoming Reform of the General Court of the European Union - Potential Specialization Within the General Court“, poglavlje 6., International Antitrust Law & Policy: Fordham Competition Law, 2012.
- Peers, Steve, „Building the EU Judicial System: Politicians 1, (Judicial) Architects 0“, dostupno na: <http://eulawanalysis.blogspot.com/2014/11/building-eu-judicial-system-politicians.html>
- Robinson, Duncan, 27. travnja 2015., Financial Times, „The 1st rule of ECJ fight club...is about to be broken.“ Brussels Blog, dostupno na: <http://blogs.ft.com/brusselsblog/2015/04/27/the-1st-rule-of-ecj-flight-club-is-about-to-be-broken/?mhq5j=>
- Rousselot, Romain, „Tribunal: une réforme du statut de la Cour de justice de l’Union européenne en demi-teinte“, dostupno na: <http://www.europeanpapers.eu/en/europeanforum/tribunal-une-reforme-du-statut-de-la-cjue-en-demi-teinte>
- Sarmiento, Daniel, „The Reform of the General Court: An Exercise in Minimalist (but Radical) Institutional Reform“, Cambridge Yearbook of European Legal Studies, 19 (2017), str. 236.-251.
- Sarmiento, Daniel, „The reform of the General Court: unleashing the forces of change“, dostupno na: <http://eulawanalysis.blogspot.com/2015/12/the-reform-of-general-court-unleashing.html>
- Skouris, Vassilios, obraćanje „Proceedings of the Colloquium organised on the occasion of the 5th Anniversary of the CST“, Human Rights Law Journal, 30. lipnja 2011., Vol. 31(1), str. 2.-3.

Zakonodavni tekstovi, dokumenti institucija

- Predsjednik Suda EU-a, Nacrt izmjena i dopuna Statuta Suda Europske unije i Priloga I. Statutu, priložen pismu predsjedniku Europskog parlamenta i predsjedniku Vijeća EU-a, 28. ožujka 2011., Interinstitutional file: 2011/0901 (COD), dostupan na: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2017657%202011%20INIT>

- Predsjednik Suda EU-a, Draft amendments to the Statute of the Court of Justice of the European Union, Further information concerning the proposal to increase the number of Judges of the General Court, priložen pismu predsjedniku Vijeća EU-a, 7. srpnja 2011., Interinstitutional File: 2011/0901 (COD), dostupan na: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2012719%202011%20INIT>
- pismo Vassiliosa Skourisa, predsjednika Suda EU-a, od 10. prosinca 2013. Dimitrisu Kourkoulasu, grčkom državnom tajniku za vanjske poslove, prilog naslovljen „Reply to the invitation from the future Greek Presidency of the Council to submit a proposal concerning the method of appointment of additional judges at the General Court“, Vijeće EU-a, 20. prosinca 2013., dokument br. 18107/1/3
- Priopćenje za medije Suda EU-a br. 44/15 od 28. travnja 2015.
- Priopćenje za medije Suda EU-a br. 27/15 od 3. ožujka 2015.
- Priopćenje za medije Suda EU-a br. 111/19 od 19. rujna 2019.
- dokument Suda EU-a „Odgovor na poziv talijanskog predsjedništva Vijeća za podnošenje novih prijedloga kako bi se olakšala zadaća postizanja dogovora u Vijeću o detaljima povećanja broja sudaca Općeg suda Unije“, dostupan na: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-05/12-hr-reponse-274.pdf>
- dokument Suda EU-a „Popis argumenata“ od 13. listopada 2014., dostupan na: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-05/12-hr-argumentaire-270.pdf>
- dokument Suda EU-a „Odgovor na poziv talijanskog predsjedništva Vijeća za podnošenje novih prijedloga kako bi se olakšala zadaća postizanja dogovora u Vijeću o detaljima povećanja broja sudaca Općeg suda Unije“, dostupan na: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-05/12-hr-reponse-274.pdf>
- dokument Suda EU-a „Procjena troška povećanja broja sudaca Općeg suda“, dostupan na: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-05/12-hr-annexe-coutestimatif-364.pdf>
- dokument Suda EU-a „Report submitted pursuant to Article 3(2) of Regulation (EU, Euratom) 2015/2422 of the European Parliament and of the Council amending Protocol No 3 on the Statute of the Court of Justice of the European Union“, dostupan na: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-01/en_2018-01-12_08-43-52_183.pdf

- Jaeger, Marc: Pismo talijanskom predsjedništvu Vijeća, dostupno na: www.europaforum.public.lu/fr/actualites/2015/04/cjue-reforme/lettre-marc-jaeger-pr-it-141209.pdf
- „Godišnje izvješće 2018. – Godišnji pregled“, Uprava za komunikaciju, Odjel za publikacije i elektroničke medije Suda EU-a, travanj 2019.
- „Godišnje izvješće 2015. – Pravosudna aktivnost“, Uprava za komunikaciju, Odjel za publikacije i elektroničke medije Suda EU-a
- „Godišnje izvješće 2018. – Pravosudna aktivnost“, Uprava za komunikaciju, Odjel za publikacije i elektroničke medije Suda EU-a
- „Rapport annuel d'activités 2018“, brošura koju je pripremlilo tajništvo Općeg suda
- Commission opinion on the requests for the amendment of the Statute of the Court of Justice of the European Union, presented by the Court, COM (2011) 596 *final*
- Odbor za pravne poslove Europskog parlamenta, Alexandra Thein (izvjestiteljica): „Draft report on the draft regulation of the European Parliament and of the Council amending the Protocol on the Statute of the Court of Justice of the European Union by increasing the number of Judges at the General Court (02074/2011 – C7-0126/2012 – 2011/0901B(COD))“, dostupno na: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/juri/pr/925/925895/925895en.pdf
- Odbor za pravne poslove Europskog parlamenta, António Marinho e Pinto (izvjestitelj): „Draft recommendation for second reading on the Council position at first reading with a view to the adoption of a regulation of the European Parliament and of the Council amending Protocol No 3 on the Statute of the Court of Justice of the European Union (09375/1/2015 – C8-0166/2015 – 2011/0901B(COD))“
- Vijeće EU-a, priopćenje za medije „Court of Justice of the EU: Council adopts reform of General Court“, dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/12/03/eu-court-of-justice-general-court-reform/>
- odgovor Vijeća na parlamentarno pitanje br. E-007778/2015, 16. rujna 2015., dostupno na: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2015-007778-ASW_HR.html
- Uredba (EU, Euratom) 2015/2422 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2015. o izmjeni Protokola br. 3 o Statutu Suda Europske unije (SL 2015., L 341, str. 14.)

– Uredba (EU, Euratom) 2016/1192 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2016. o prijenosu na Opći sud nadležnosti za odlučivanje u prvom stupnju o sporovima između Europske unije i njezinih službenika (SL 2016., L 200, str. 137.)